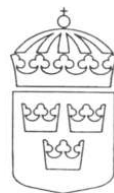

Riksdagens protokoll

1993/94:35

Torsdagen den 2 december

Kl. 12.00 – 15.49

Protokoll
1993/94:35

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 26 november.

*Svar på
interpellationer*

2 § Svar på interpellationerna 1993/94:21 och 26 om åtgärder för att minska antalet vräkningar

Anf. 1 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Marianne Carlström har frågat vilka åtgärder skatteministern avser att vidta för de redan vräkta samt vilka förändringar i bostadspolitiken som planeras för att förhindra ytterligare vräkningar.

Hans Göran Franck har frågat vad jag vill göra för att förhindra vräkningar av hushåll som råkar ut för tillfälliga ekonomiska svårigheter. Vidare frågar Hans Göran Franck om jag ämnar ta något initiativ för att förmå socialtjänsten att fungera bättre när det gäller att bistå den enskilde med råd och stöd för att förhindra att vräkningar ofta fullföljs i onödan.

Interpellationen av Marianne Carlström har överlämnats till mig för besvarande. Jag besvarar de båda interpellationerna i ett sammanhang.

Låt mig först slå fast att målet för bostadspolitiken är att alla skall ha möjlighet till en bra bostad till ett rimligt pris. De problem vi i dag har inom bostadssektorn beror till stor del på den ekonomiska kris vi befinner oss i. Därtill kommer ett högt kostnadsläge i bostadsbeståndet till följd av 1980-talets spekulationsekonomi som i förening med generösa subventioner blåste upp fastighets- och produktionskostnader. Många bostäder har under senare år producerats till kostnader som inte går att bära, vare sig för enskilda bostadskonsumenter eller skattebetalarna.

Problemen kan inte lösas genom nya subventioner utan genom att det förs en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för tillväxt, låg inflation och lägre ränta. Statens ansvar är att främja god hushållning, vilket här innebär att bostadsbyggande och fastighetsäggande ges sådana villkor att producenter och ägare stimuleras att hålla sina kostnader låga. Det förändrings- och förenklingsarbete som regeringen inledde på hösten 1991 lägger grunden för en ordning som ger förutsättningar för byggare och fastighetsägare att tillhandahålla bostäder som hushållen kan efterfråga med utgångspunkt från

sina egna ekonomiska villkor och utan omfattande kostnadshöjande subventioner i form av räntebidrag.

Subventioner i form av räntebidrag ger inte heller önskvärda fördelningspolitiska effekter. Det konstaterades redan av utredningar som den föregående socialdemokratiska regeringen tillsatte under 1980-talet. Däremot har bostadsbidragen en mycket god fördelningspolitisk precision och är därför ett bättre instrument om man vill sänka boendekostnaderna för vissa grupper.

I regeringens proposition (1992/93:174) om bostadsbidragens administration slogs fast att bostadsbidragens uppgift är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheter att hålla sig med goda och rymliga bostäder. Den bostadsstandard som stödet skall säkra skall vara den som man på sikt vill nå för hela befolkningen och inte bara den standard som kortsiktigt klarar hushållens omedelbara behov. Bostadsbidragen är således ett viktigt bostadspolitiskt instrument.

Som jag tidigare uttalat vid olika tillfällen i riksdagen kan det krävas förändringar av bostadsbidragen när man minskar de generella subventionerna till bostadsbyggandet. De nya regler som gäller för bostadsbidragen från januari 1994 innebär en rad förbättringar, bl.a. höjda bostadskostnadsgränser. Bidrag utgår framför allt till de hushåll som har en låg inkomst i förhållande till sin försörjningsbörda. Justeringarna av bostadskostnadsgränserna innebär att framför allt hushåll med höga boendekostnader får ökade bidrag.

Nu till frågorna om vad jag ämnar göra för att förhindra vräkningar och för att förbättra socialtjänstens arbete med att bistå den enskilde som riskerar att vräkas. Den allvarligaste konsekvensen av en vräkning är om personen i fråga inte lyckas skaffa en ny bostad och därmed blir bostadslös. Regeringen har uppdragit åt Socialstyrelsen att bl.a. kartlägga hur omfattande problemet med bostadslöshet är och analysera de bakomliggande orsakerna. Styrelsen har nyligen i en delrapport presenterat resultatet av en första kartläggning. Av rapporten framgår att antalet hemlösa i Sverige är ca 10 000 personer, varav ca 1 000 personer är uteliggare och lever under socialt oacceptabla förhållanden. I uppdraget ingår också att inventera vilka insatser som görs av socialtjänsten och frivilliga organisationer samt analysera behovet av åtgärder för en mer långsiktig lösning. Styrelsen skall slutredovisa uppdraget senast den 1 september 1994.

Den av riksdagen beslutade nya hyreslagen trädde i kraft den 1 juli 1993. De förändringar som införts i den nya hyreslagen innebär förbättringar för hyresgästerna, bl.a. så till vida att dröjsmål med betalning av hyran som grund för uppsägning skall vara en vecka mot tidigare två vardagar. Den tid inom vilken man kan återvinna hyresrätten genom att betala hyran ändras från tolv vardagar till tre veckor. Den nya lagen innebär också att socialnämndernas möjligheter att förhindra vräkningar förbättras. Om socialnämnden inom återvinningsfristen skriftligen meddelar hyresvärden att nämnden åtar sig betalningsansvaret skall vräkning inte kunna ske. Det är för tidigt att redan nu uttala sig om vilka effekter som dessa förändringar ger på sikt. Syftet med lagändringarna är dock att minska antalet vräkningar. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen.

Jag vill också i det här sammanhanget understryka att socialtjänsten har

en mycket viktig roll när det gäller att stödja och hjälpa människor som av olika skäl behöver samhällets stöd i de här situationerna. Socialnämndens uppgift är dels att förebygga att någon förlorar sin bostad, dels att biträda vederbörande om vräkning skulle ske. I de fall där avhysning innebär att någon blir utan bostad skall samhället på olika sätt bistå den enskilde för att lösa den uppkomna situationen. Socialstyrelsen har tidigare utarbetat allmänna råd som vägledning för socialtjänstens handläggning av avhysningsärenden. Styrelsen har för avsikt att i början av nästa år gå ut med ny information till kommunerna för att förbättra deras handläggning av ärenden som rör vräkningar.

Jag vill också nämna att regeringen den 28 oktober 1993 beslutat att inom Finansdepartementet tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att följa utvecklingen när det gäller bostadsförsörjningen för de hushåll för vilka kommunen har ett särskilt ansvar enligt socialtjänstlagen och för andra hushåll som av ekonomiska och andra skäl kan ha svårt att själva ta sig in på bostadsmarknaden.

Gruppen skall fortlöpande bedöma om bostadsförsörjningen för de berörda hushållen fungerar tillfredsställande eller om några åtgärder måste vidtas. I sammanhanget skall de vräkningshotade hushållens situation särskilt belysas. Förutom Socialdepartementet och Finansdepartementet kommer det i arbetsgruppen att finnas företrädare för de statliga myndigheter som har ansvar inom det aktuella området samt representanter för kommunerna och fastighetsägarna.

Jag vill också knyta an till den tidigare debatt om vräkningar, som bl.a. Hans Göran Franck och jag har fört här i kammaren. Därvid berördes frågan om en skuldsaneringslag. Jag vill peka på att regeringen har för avsikt att under våren 1994 föreslå riksdagen att det införs en skuldsaneringslag, vars syfte blir att hjälpa svårt skuldsatta människor.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag understryka att jag även i fortsättningen noga kommer att följa utvecklingen på bostadsmarknaden, särskilt vad gäller svaga gruppers möjlighet att få sitt bostadsbehov tillgodosett.

Anf. 2 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag får tacka för svaret, även om jag tycker att det tagit alldeles för lång tid sedan interpellationen lämnades in.

Under 1993 har ca 8 000 hushåll vräkts från sina hem. Samtidigt står det 55 000 lägenheter tomma. Arbetslösheten stiger i vårt land, och bland byggnadsarbetare är arbetslösheten 30 %. Regeringens åtgärder på bostadsmarknaden går för långt. Vi socialdemokrater anser att det inte går att dra ned på bostadssubventionerna nu. De 3 miljarder kronor som skall dras in måste också fördelas rättvist, inte bara från dem som har de högsta boendekostnaderna. Vi anser också att bostadssubventionerna av solidariska skäl måste finnas även i fortsättningen.

Även de som är unga i dag måste ha möjlighet till en god bostad till ett rimligt pris, och då är det nödvändigt med subventioner.

Vi måste också få i gång byggandet igen. Det finns statliga och kommunala objekt som kan startas med kort varsel, och det finns behov av underhåll och

reparationer inom miljonprogrammet. Det handlar bara om att bestämma sig.

Vi socialdemokrater hade ett mer långtgående förslag än den borgerliga majoriteten när det gäller förändringarna i hyreslagen. Vi ville ha en återvinningsfrist för hyresrätten på fyra veckor; detta för att man skulle hinna få två månadslöner innan tiden går ut och därmed kunna öka möjligheten för den drabbade att själv klara sin situation.

De av majoriteten genomförda förändringarna är för små för att minska antalet vräkningar till följd av brist på betalningar.

I interpellationssvaret står det att Finansdepartementet har tillsatt en arbetsgrupp för att följa utvecklingen för de hushåll som kommunerna har ett särskilt ansvar för enligt socialtjänstlagen. I den gruppen skall bl.a. representanter från Socialdepartementet ingå.

Detta är ytterligare ett bevis på att det inte finns någon som har det direkta ansvaret för den förda bostadspolitiken. Man har också problem med samordningen och helhetssynen. Det var nog inte så klokt att avskaffa Bostadsdepartementet, Bengt Westerberg; detta bara för att sedan behöva tillsätta en massa grupper för att få överblick över situationen för de boende och över den förda politiken.

Att regeringen tydligen till sist kommer att verkställa riksdagens beställning på en skuldsaneringslag är bra. Men enligt de undersökningar som gjorts kommer en sådan lag inte att ha någon större effekt för de vräkningshotade människorna, eftersom dessa i allmänhet inte har tillräckligt höga skulder. Låt mig påminna om att man i 70 % av fallen hade en skuld på upp till 20 000 kr.

Det måste vara av ett övergripande samhällsintresse att till varje pris förhindra vräkningar. Som jag ser det kan ingen tjäna på att människor måste lämna sina hem på grund av bristande betalningsförmåga.

Då 71 % av de vräkt har en skuld på högst 20 000 handlar det om en summa på högst 70 miljoner kronor. Detta måste sättas i relation till det mänskliga lidande som de människor som blir vräkt råkar ut för. Det handlar bl.a. om ökat socialbidragsberoende, sociala problem, ohälsa med sjuk-skrivning och förtidspension som följd, kostnader för det sociala, såsom hotellboende m.m. Barnen blir ju också extra utsatta. Genom undersökningar vet vi också att kriminaliteten ofta ökar i samband med vräkningar.

Allt detta innebär ökade kostnader för samhället som kan undvikas om man sätter in åtgärder i tid och följer upp riskgrupper. Det kan man göra genom t.ex. ekonomisk rådgivning och genom Socialtjänstens uppföljning och agerande. Många gånger visar sig stora brister vad gäller hur socialkontoren fungerar.

Konsumentkontoret kan också hjälpa till och ställa upp med ekonomisk rådgivning.

Kvinnor är särskilt utsatta vid vräkning, därför måste speciella åtgärder sättas in för dem. Man skulle också kunna inrätta någon typ av vräkningsakut. Det finns kända exempel från andra verksamheter.

En ändring i hyreslagen, något som vi socialdemokrater har föreslagit, är också en åtgärd som kan sättas in.

I svåra tider med stigande arbetslöshet och försämrad betalningsförmåga

för hushållen måste samhället ta sitt ansvar och använda resurser och fantasi för att förhindra att människor måste lämna sina hem, med alla de problem som det för med sig. Vi måste få ett förstärkt socialt skyddsnät för att förhindra fler vräkningar.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

Svar på
interpellationer

Anf. 3 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret. Det är bra att Socialstyrelsen i början av nästa år går ut med ny information till kommunerna för att förbättra deras handläggning i ärenden som rör vräkningar.

Det är också av betydelse att vi under nästa år kan få en skuldsaneringslag, men värdet av de här två åtgärderna beror givetvis på innehållet i anvisningarna och i lagstiftningsförslaget. Jag undrar om socialministern kan kommentera det här.

Dess värre måste jag säga att det som socialministern i övrigt framför knappast är av den betydelse att den fortgående ökningen av antalet vräkningsshot, beslutade vräkningar och verkställda vräkningar kommer att minska.

Vi har redan hört uppgifter om hur tendensen är för närvarande. I år kan man alltså räkna med 8 000 verkställda vräkningar. Stockholms län står för ungefär en fjärdedel av vräkningarna i hela landet.

Vad gäller registrerade vräkningar, räknar man med så mycket som 21 500 vräkningar för hela landet 1993. Det motsvarar en dryg fördubbling, jämfört med utfallet år 1992.

I en nyligen presenterad forskningsrapport, *Vräka i laga ordning*, vilken jag utgår från att socialministern väl känner till, konstateras det att förändringen i hyreslagen före den 1 juli i år kommer att få mycket liten betydelse för antalet vräkningar. Det beror på det som jag tidigare framhållit, nämligen att regeringens lagförslag var alldeles för begränsat i förhållande till Hyreslagutredningen. Jag var själv ledamot i den här utredningen, och jag beklagar mycket att förslagen inte genomfördes fullt ut. Det finns anledning för regeringen att efter en viss tid återkomma med förslag till en förbättrad lagstiftning. Det vore av intresse att höra socialministerns kommentar till det.

De ekonomiska faktorerna är viktigast, då hyreshöjningarna av allt att döma har den största betydelsen. Att få till stånd en dämpning eller i bästa fall en sänkning av hyrorna skulle otvivelaktigt få en god effekt.

Många hushålls vräks i onödan, därför att man inte fått tillräcklig hjälp att reda ut sina ekonomiska bekymmer. Vräkningarna borde fungera som en larmsignal om växande klyftor och utslagning i samhället.

Förutom en kontinuerlig analys av bakomliggande orsaker krävs nu konkreta och snabba åtgärder.

I den forskningsrapport som jag nämnde har förslaget om ett inrättande av en vräkningsakut, som också nämnts här i dag, lagts fram. Men det finns också några andra förslag som forskarna kommer med, exempelvis lagstadgad skyldighet för värden att avisera ändrade betalningsrutiner för hyran, ändring av hyreslagen så att hyresrätten inte förverkas, om det som ligger hyresgästen till last är av liten betydelse, rätt till retroaktivt bostadsbidrag vid hyresskuld och ökade resurser till Socialtjänsten och Konsumentverket

för ekonomisk rådgivning till hushållen. Slutligen föreslås det att Socialtjänsten i ökad utsträckning uppmärksammar de kvinnor som riskerar att vräkas, eftersom mycket tyder på att kvinnor drabbas särskilt hårt.

Hur ställer sig socialministern till de här framlagda förslagen?

Det är angeläget att socialministern engagerar sig ytterligare i det växande problemet. De två justitieministrarna har gjort olycksaliga inbrott på detta område. Ingen av dem har någon större förståelse för problemens sociala sidor. Det är mycket viktigt att socialministern arbetar mer intensivt för att rejält minska antalet vräkningar.

Anf. 4 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Låt mig kommentera några av de saker som frågeställarna tar upp.

Att interpellationssvaret har dröjt beror på svårigheter att samordna en tidpunkt då de bägge interpellanterna samtidigt kunde vara närvarande. Jag har annars varit beredd att svara på interpellationen tidigare. Jag beklagar detta, men låt oss vara glada över att debatten kommit till stånd i dag.

Marianne Carlström tar upp frågan om bostadssubventionerna generellt och säger att det är socialdemokraternas uppfattning att bostadssubventionerna måste vara kvar. Det är en mycket olycklig ståndpunkt, eftersom effekten av de generella bostadssubventioner som vi haft under en mycket lång tid i Sverige har varit att kostnaderna vid bostadsbyggandet har drivits upp, vilket har gjort det allt svårare för människor att bo i nybyggda bostäder.

Detta har visats i flera utredningar och också, som jag sade i mitt svar, av utredningar som har initierats av den socialdemokratiska regeringen. Jag tror alltså att det är fel väg att gå för att få ett billigt byggande och billiga bostäder för människor.

En annan sak är att även om vi skulle lyckas med uppgiften att få ned byggkostnaderna så kommer det ändå att vara dyrt för en del hushåll, i förhållande till inkomsterna. Därför spelar bostadsbidragen en mycket viktig roll för att man också skall kunna erbjuda hushåll med mycket låga inkomster ett bra boende. På det området kan vi se, vilket jag tycker är mycket glädjande, att en växande andel av de hushåll som har rätt till bostadsbidrag, under senare år också har sökt bostadsbidrag. Det gäller framför allt den grupp för vilken man öppnade den här möjligheten i samband med skattereformen 1991, dvs. hushåll utan barn. Till en början var det en ganska låg andel av de som hade rätt till bostadsbidrag som sökte. Nu växer den andelen och börjar närma sig den andel av barnfamiljerna som söker och får bostadsbidrag. Jag tycker att det är en positiv utveckling.

Marianne Carlström och Hans Göran Franck berörde skuldsaneringslagen. Jag håller med om att dess betydelse naturligtvis är marginell i det här sammanhanget, eftersom många grupper, precis som Marianne Carlström påpekade, inte i första hand har skuldproblem. Skälet till att jag ändå nämnde det i mitt svar är att det var ett viktigt tema när Hans Göran Franck och jag för något år sedan hade en diskussion här. Jag ville bara påminna om att vi har haft det uppe och att det nu är på gång.

Hans Göran Franck nämnde också rapporten Vräka i laga ordning, som jag naturligtvis väl känner till. Vi på departementet har varit med om att

initiera framtagandet av den här rapporten, och vi har finansierat den. Den innehåller många intressanta uppgifter. Jag tycker dock att forskarna på en punkt har gått litet utöver sin forskargärning, nämligen när de försöker bedöma vilka effekterna av en ny lagstiftning kommer att bli. Detta vet de naturligtvis som forskare ingenting om, utan de kan bara göra en bedömning av det som vem som helst skulle kunna göra. Jag tycker att det är nödvändigt att avvakta något och se vad förändringarna i hyreslagstiftningen kommer att leda till, innan vi kan säga att åtgärderna inte är tillräckliga.

Som svar på Hans Göran Francks konkreta fråga vill jag säga: Om det visar sig att den pessimistiska bedömningen är korrekt så är vi självfallet beredda att gå vidare och vidta ytterligare åtgärder på det här området.

Jag håller naturligtvis med om att sänkta eller i alla fall oförändrade hyror skulle vara bra för många hushåll. På den punkten kan vi glädjande nog se att vi nu tycks ha nått något slags mättnad på stora delar av hyresmarknaden och att hyreshöjningarna inför 1994 är mycket låga. Generellt sett skulle jag tro att man kommer att hamna på hyreshöjningar under 4 %, även om man räknar in effekterna av minskade bostadssubventioner för nästa år. Vi vet att många av de avtal som har träffats mellan framför allt Allmännyttan och hyresgästerna ligger på en ännu lägre nivå. Det finns exempel på att hyrorna kommer att ligga kvar på oförändrade nivåer och att det kanske t.o.m. blir några hyressänkningar.

Hans Göran Franck tog också upp frågan om en vräkningsakut. Jag är något tveksam om behovet av att skapa ytterligare institutioner. Socialnämnderna har i dag i praktiken den rollen, dvs. att gripa in och hjälpa människor som befinner sig i en akut vräkningssituation. Eftersom det inte bara handlar om bostadsfrågan utan ofta är förenat med familjefrågor i största allmänhet, missbruksfrågor och annat som kommer in i bilden, tycker jag att det är en ganska rimlig ordning att det är socialnämnden som har den uppgiften. Jag tycker inte att det finns något starkt behov av att skapa ytterligare nämnder eller institutioner för att lösa just det här problemet.

Jag delar naturligtvis interpellanternas uppfattning att det här är ett svårt problem, men jag vill ändå komma tillbaka till att huvudskälet till att det har skett en viss ökning av vräkningar under senare år är de allmänna ekonomiska problemen, som leder till arbetslöshet och andra svårigheter. Även i goda tider har ett ganska stort antal människor råkat ut för vräkningar. Det finns säkert många olika orsaker till detta. Det är uppenbart att det inte bara hänger ihop med de ekonomiska problemen. Det finns andra, sociala, problem som vi kan behöva hjälpa till med oavsett om det är goda eller dåliga tider.

Anf. 5 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Först vill jag säga några ord om bostadssubventionerna. Vi håller nog fast vid den åsikten att det är viktigt att ha bostadssubventioner i framtiden. Frågan om vad som egentligen drev upp kostnaderna diskuteras i varje bostadspolitisk debatt, och det är ännu ingen som verkligen har kunnat leda i bevis att det var subventionerna som gjorde det. Det var många effekter.

Det är bra att man funderar på och i framtiden kanske kommer att se över

bostadsbidragen när hyrorna höjs. Detta gäller också en annan sak, och det är möjligheten att få ut bostadsbidrag retroaktivt. Det kan vi läsa om i den förut citerade skriften. Jag tycker att det är en idé som kanske borde prövas. Det har visat sig i undersökningarna att vissa inte har sökt bostadsbidrag trots att de varit berättigade till det. Det vore därför en lösning, som kanske kunde förhindra några vräkningar.

Visst är det glädjande att hyreshöjningarna nu kommer att ligga på en ganska låg nivå, men det är samtidigt oroande. Vi vet ju vilken situation bostadsföretagen, t.ex. många kommunala sådana, befinner sig i. Skälet till att de inte höjer hyrorna mer är ju inte att de inte har kostnader, utan det är att det inte finns någon betalningsförmåga hos hyresgästerna. I många fall är det tyvärr underhållet som får stryka på foten. Då blir det bara så att hyreshöjningen skjuts upp, och det kan bli en hyresexplosion senare. Det kommer knappast de boende att tjäna på i längden.

Anf. 6 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Alla kanske inte anser att 8 000 vräkningar är ett stort antal. Jag tycker att det är väldigt mycket. Men vad som är ännu värre är att detta är de verkställda vräkningarna. Antalet registrerade vräkningar är väsentligt större.

Sedan är det också ett faktum att många vräkningshotade flyttar. Det sker ju uppgörelser mellan borgenär och gäldenär, och man flyttar innan själva verkställigheten äger rum.

Det här är ett mycket stort problem, socialministern. Det är därför som jag måste säga, som en kommentar till debatten, att det fordras verkliga krafttag för att problemet skall kunna motverkas och om möjligt lösas.

Jag nämnde vad Hyreslagsutredningen föreslog tidigare. Det var många saker, och en del ligger i linje med det som forskarna föreslår. Socialministern kommenterade bara förslaget om inrättande av en vräkningsakut. Man kan naturligtvis fråga sig om det är nödvändigt. Jag delar nämligen uppfattningen att det är socialnämnden som har den huvudsakliga skyldigheten att ingripa, vilket också har markerats i den nya lagstiftningen.

Det finns tydligen ett problem här. Socialnämnden skall ju underrättas och har skyldighet att agera. Men frågan är ändå om en del av de personer som nu blir vräktas och som inte kommer till socialnämnden, skulle kunna fångas upp av ett nytt organ. Jag tycker i alla fall att man måste fundera över den saken.

Vad sedan gäller regeringens förslag att spara 3 miljarder i bostadssektorn under tiden 1994–1996, kan det få mycket stora verkningar, bl.a. när det gäller antalet vräkningar. Jag tycker att regeringen måste överväga om den här besparingen verkligen skall göras nu.

Anf. 7 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Marianne Carlström säger att det är svårt att leda i bevis att bostadssubventionerna har bidragit till att driva upp kostnaderna.

När man skall kartlägga samhällsutvecklingen på sådana stora områden som bostadsbyggandet är det naturligtvis alltid svårt att se vad en enskild faktor har betytt. Flera statliga utredningar, som just har ställts inför frågan

vad den snabba ökningen av bostadskostnaderna beror på, har dock kommit fram till att bostadssubventionerna är en mycket viktig faktor.

Att bostadssubventionerna är en viktig faktor är ostridigt. Men det kan säkert diskuteras hur tungt denna faktor väger och vilka andra faktorer som kan ha spelat in för den här utvecklingen.

Jag vill påminna om att bostadssubventionerna successivt minskade under de socialdemokratiska regeringsåren. I samband med skatteuppgörelsen var vi dessutom överens med Socialdemokraterna om att det var riktigt att minska bostadssubventionerna, och förra hösten var vi eniga också om de 3 miljarderna. Socialdemokraterna har sedan dess ändrat uppfattning på denna punkt. Jag är övertygad om att bostadssubventionerna inte har minskat för sista gången ens om Socialdemokraterna, i enlighet med sin önskan, skulle komma tillbaka till regeringsställning. Bostadssubventionerna kommer att fortsätta att minska.

Jag delar Hans Göran Francks uppfattning att det är många som är vräkta, som är registrerade och som hotas av vräkning. Jag ville bara påminna om att vräkningstalen under de goda åren, t.ex. 1990, även om de låg något under dagens siffror inte var så mycket lägre att man kan säga att hela problemet beror på att det nu är kristid. Om jag minns rätt skedde 5 000 vräkningar år 1990 och 6 000 år 1991. Det var innan de akuta problemen med hög arbetslöshet och annat uppstod. Det finns alltså ett permanent problem med personer som har svårt att klara av sina hyresbetalningar. Det är naturligtvis ett problem som vi på olika sätt måste attackera.

I mitt interpellationssvar redovisade jag en lång rad åtgärder som regeringen har vidtagit. De är ett uttryck för att vi ser allvarligt på dessa problem. Jag nämnde våra olika försök att genom förenklingar och förändringar få ner kostnaderna i nybyggnationen. Jag talade om de förändrade bostadsbidragen, som syftar till att skapa en tydligare fördelningspolitisk effekt. Boverket har i sina analyser av bostadsbidragen också påvisat att mer pengar från bostadsbidragen under de senaste åren har gått till personer med lägre inkomster och höga bostadskostnader.

Vi har ändrat hyreslagstiftningen, vilket vi redan har varit inne på, för att förstärka hyresgästernas möjligheter att i ett besvärligt läge bo kvar och socialnämndens möjligheter att ingripa och förhindra att vräkning sker. Vi har redan påbörjat arbetet med att på olika sätt stimulera budgetrådgivningen i kommunerna. Ytterligare åtgärder kommer att vidtas i samband med skuld-saneringslagen. Genom Socialstyrelsen förstärker vi insatserna för att stödja socialnämndernas handläggning av sådana här frågor.

Till detta kommer den kartläggning som Socialstyrelsen gör och den arbetsgrupp inom Finansdepartementet som jag nämnde.

Regeringen har på olika sätt tagit frågorna på stort allvar, och regeringen har mycket konkret tagit itu med dem. Vi får se hur långt dessa åtgärder räcker och om det finns behov av ytterligare åtgärder. För dagen är det min bedömning att vi får nöja oss med de åtgärder som har gjorts och avvakta vilka effekter de får. Sedan kan vi avgöra om det finns skäl att återkomma.

Anf. 8 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Det är svårt att leda i bevis att bostadssubventionerna skulle ha drivit upp kostnaderna. I slutet av 80-talet och i början av 90-talet ägde

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

det omfattande kontorsbyggandet rum. Det skedde faktiskt utan subventioner.

I krisuppgörelsen var vi överens om att man skulle dra in 3 miljarder. Vi sade dock att det skulle vara en rättvis fördelning. Hur den rättvisa fördelningen skall vara har vi inte lyckats komma överens om. Dessutom tycker vi inte att det går att dra in dessa pengar i det läge som landet nu befinner sig i.

Vi har tagit fram ett bostadspolitiskt program som antogs på vår kongress. Det skall utformas mer i detalj. Vi återkommer till det.

Den bostadspolitik som regeringen för innebär höjda kostnader. Den för med sig ökad segregation och ett ökat antal vräkningar. Jag skulle vilja avsluta med att citera vad Georg Danell skriver i sin utredning: "valfrihet på bostadsmarknaden för flertalet hushåll kan förverkligas endast om det finns ekonomiskt utrymme för egna beslut". Detta gäller inte dem som är vräkningshotade.

Anf. 9 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! I socialministerns senaste inlägg fäster jag mig vid att han talar om vad som har gjorts och vad man nu tänker göra. Han säger att man skall verka för information och en skuldsaneringslag. Man skall avvakta och sedan analysera. Detta räcker inte! Det är en alldeles för passiv hållning till problemen. Därför ville jag i mitt förra inlägg markera problemets storleksordning.

Det är nödvändigt att göra ytterligare insatser för att få ner hyrorna. Socialministern kommenterade exempelvis inte förslaget om rätt till retroaktivt bostadsbidrag vid hyresskuld.

Den stora frågan är naturligtvis hur det går med besparingsförslaget på 3 miljarder. Socialministern kommenterade inte om man är beredd att avvakta med den mycket drastiska åtgärden, vilket jag tycker är rimligt, till dess att ekonomin förbättras här i landet.

Anf. 10 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag skall fatta mig mycket kort.

Jag skall erkänna att vi inte närmare har analyserat frågan om retroaktivt bostadsbidrag. Det känns dock som om det vore att flytta pengarna från en kassa till en annan.

Om socialnämnden, när man hjälper någon att klara hyresbetalningarna så att en vräkning kan undvikas, upptäcker att den vräkningshotade personen inte har fått bostadsbidrag, men är berättigad till det, skall man självfallet ordna så att personen får det i fortsättningen.

Just nu vågar jag inte ha någon bestämd uppfattning om huruvida retroaktivt bostadsbidrag skulle vara någon lösning på problemen. Jag har litet svårt att se att det skulle vara så.

Marianne Carlström nämnde att det var ett omfattande kontorsbyggande i slutet av 80-talet. Jag vet inte riktigt hur det kom in i den här vräkningsdiskussionen, men det stämmer. Om Marianne Carlström menar att det förhållande att regeringen då tillät en överhettning i ekonomin, genom att släppa fram det omfattande kontorsbyggandet, bidrog till att driva upp kostnaderna

tror jag att det är korrekt. Det är klart att detta tog mycket arbetskraft i anspråk. Därmed drevs kostnaderna upp. Det uppstod en väldig inflations-spiral som hade sitt ursprung inom denna bostadssektor.

På den tiden arbetade jag, dess värre med föga framgång, i opposition för att överhettningen skulle dämpas. Om den hade gjort det skulle läget ha varit betydligt bättre i dag.

Jag har noterat att både Marianne Carlström och Hans Göran Franck önskar sig mer av det mesta. Det får anses vara oppositionens privilegium.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellationerna 1993/94:34 och 35 om barnens situation

Anf. 11 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Margareta Viklund och Eva Zetterberg har i två i huvudsak likalydande interpellationer ställt följande frågor:

Är socialministern beredd att verka för att nedskärningarna av det familjestöd, som bl.a. barnomsorg, mödra- och barnhälsovård, psykisk barn- och ungdomsvård, fritidsverksamhet står för stoppas?

Är socialministern beredd verka för att föräldrautbildningen inom mödra- och barnhälsovården får en renässans och ökad status?

På vilket sätt ämnar regeringen i handling visa att Sverige är berett att prioritera barnen, dvs. att i enlighet med barnkonventionen sträva efter att till det yttersta av sina resurser söka förverkliga barnens rättigheter?

Genom en uthållig och konsekvent satsning på barn och familjer har vi i Sverige skapat goda uppväxtförhållanden för de flesta barn. Det visar också den Unicef-rapport som interpellanterna refererar till.

Det är inte heller enbart materiellt som de flesta barn får en bra uppväxt i Sverige. Det finns numera i det svenska samhället förståelse för barns behov och respekt för deras rättigheter. På den punkten kan många av oss konstatera att mycket har skett bara under vår egen livstid. Sådan behandling av barn som tidigare var helt accepterad är i dag kriminell. Ett exempel är aga i barnuppfostran. Det var för några decennier sedan ett normalt inslag i uppfostran både i familjen och skolan men är sedan 1979 förbjudet i lag.

Huvudsinslagen i den svenska familjepolitiken består av generella åtgärder. Ekonomiskt stöd ges till och service erbjuds alla barn och familjer oavsett ekonomiska eller sociala förhållanden i övrigt. Barnbidrag, föräldraförsäkring, barnomsorg och barnhälsovård är exempel på detta generella stöd.

Vi har goda erfarenheter av den politiken. Generella bidrag delas ut och annat stöd erbjuds utan stora administrativa kostnader. En sådan politik skiljer inte heller ut dem som är mer beroende av stöd utan ger det på lika villkor till alla.

Men ibland räcker inte generella medel. De måste kompletteras med andra insatser. Familjer med låga inkomster och höga bostadskostnader får bostadsbidrag och många ensamstående föräldrar tillförsäkras en rimlig ekonomisk standard genom bidragsförskottet.

Det finns också i vårt land barn som far illa eller som av andra skäl behöver särskilt stöd. Det handlar bl.a. om barn som utsätts för sexuella övergrepp, barn som växer upp med missbrukande föräldrar och barn med handikapp. Till dessa riktar sig socialtjänstens individ- och familjeomsorg.

Det finns ett samband mellan de olika delarna av politiken. Goda generella insatser bidrar till att minska behovet av riktat stöd.

Vi befinner oss nu i en djup lågkonjunktur med hög arbetslöshet och ett mycket stort budgetunderskott. De ekonomiska problemen kräver svåra prioriteringar inte minst i kommuner och landsting, som svarar för väsentliga delar av den välfärdspolitik som berör barnen. 90-talets stora utmaning är att med begränsade resurser upprätthålla god kvalitet i service som vänder sig till såväl barn och familjer som äldre och sjuka.

Margareta Viklund och Eva Zetterberg har i sina interpellationer tagit till utgångspunkt att stödet till barnen är i fara genom den förändring och förnyelse som kommuner och landsting nu genomgår.

Jag vill inte utesluta att det kan finnas kommuner och landsting där förändringar har lett till försämrad kvalitet. Men att det generellt skulle vara så finns det inga belägg för. Det är uppenbart att det i kommunerna och landstingen har funnits och i många fall alltjämt finns möjligheter att minska kostnaderna utan att försämma kvaliteten.

Forskning har också visat att det finns ett samband mellan hög kompetens och låga kostnader i t.ex. barnomsorgen. Det är ett av skälen till att förskollärarytbildningen nu förlängs.

Det finns en fara i att blåsa upp enskilda exempel och göra dem allmängiltiga. Margareta Viklund och Eva Zetterberg exemplifierar i sina interpellationer med stora sparbeting inom den psykiska barn- och ungdomsvården i bl.a. Stockholm. Jag har låtit kontrollera den uppgiften eftersom jag fann den oroande. Det visade sig då att det i Stockholms läns landsting över huvud taget inte finns några krav på besparingar i den psykiska barn- och ungdomsvården. Efterfrågan på PBU:s tjänster har ökat markant, och därför har landstinget i 1994 års budget tvärtom reserverat 20 miljoner kronor extra för verksamheten. PBU:s budget i Stockholms läns landsting omfattar totalt 165 miljoner kronor, så det extra anslaget innebär en avsevärd höjning.

Jag tar ändå farhågorna om att omställning och förnyelse i kommuner och landsting riskerar att drabba barnen på största allvar. Men jag tycker att det är viktigt att få en korrekt bild av verkligheten och inte basera eventuella åtgärder på enstaka uppgifter, som dessutom kan visa sig vara felaktiga. Därför har regeringen, såsom jag tidigare har redovisat för kammaren, på mitt initiativ givit Socialstyrelsen i uppdrag att följa hur situationen utvecklas för barn och ungdomar i kommuner och landsting. De utsatta barnens situation skall särskilt belysas. Slutrapporten kommer i mars 1994. Men redan i mars i år lämnade Socialstyrelsen en första rapport avseende situationen hösten 1992.

Då var Socialstyrelsens bedömning att barnen ditintills hade klarat sig väl i kommunerna. Socialstyrelsens rapport tyder också på att kommunerna verkligen har prioriterat de mest utsatta barnen. Samtidigt rapporterade styrelsen om vissa farhågor för vad som sker under 1993. En rapport om detta

får vi alltså om några månader. Först då kan vi avgöra om det finns anledning att vidta ytterligare åtgärder från statsmakternas sida.

Jag vill också peka på att regeringen har tagit flera initiativ för att förbättra de verksamheter som Margareta Viklund och Eva Zetterberg tar upp. I riksdagen behandlas just nu, som alla känner till, regeringens förslag till skärpningar av kommunernas skyldighet att tillhandahålla barnomsorg. Förslagen till lagändringar i socialtjänstlagen innehåller också kvalitetskrav vad gäller personalens utbildning eller erfarenhet, lokalernas storlek och utformning och barngruppernas sammansättning och storlek.

Regeringens uppfattning är också att det bör vara en strävan att barn, om föräldrarna så vill, får behålla en plats i förskolan även när de sociala förhållandena förändras, t.ex. om en förälder blir arbetslös eller är föräldraledig i samband med att ytterligare ett barn föds. För att ge kommunerna rimliga möjligheter att uppfylla lagens krav på full behovstäckning träder lagen i kraft den 1 januari 1995. Men jag utgår ifrån att kommunerna redan under nästa år kommer att anpassa sig till lagens intentioner vad gäller t.ex. kvalitetskraven.

Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att utforma och genomföra ett program för att utveckla socialtjänstens förhållningssätt till utsatta barn och deras familjer, det s.k. Barn i fokus-projektet. Satsningen tar sikte på att höja kompetensen och öka medvetenheten hos socialarbetare och andra som arbetar med utsatta barn. Förmågan att se, förstå, beskriva och bemöta utsatta barns behov skall utvecklas. Socialstyrelsen arbetar inom projektets ram med åtgärder inom en lång rad olika områden: spädbarnsverksamheter, unga mammor, gravida missbrukare, sexuella övergrepp mot barn, missbrukarnas barn, vårdnad och umgänge, vård i familjehem, flyktbarn. Särskilda medel har avsatts för detta utvecklingsarbete som syftar till att sätta barnens bästa i främsta rummet.

1994 är FN:s familjeår. I Sverige har vi tillsatt en kommitté för att samordna aktiviteterna i anledning av familjeåret. Inriktningen är att bygga upp och föra ut kunskaper om barn och familjer och att stimulera diskussionen om hur vi kan stödja de familjer som har särskilt stort behov av samhällets insatser. För att ge stöd till verksamheter som vill pröva nya arbetsformer i syfte att skapa ökad livskvalitet och effektivare skyddsnät kring barn och ungdomar har regeringen i dag ställt 10 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden till förfogande.

Regeringen har också föreslagit riksdagen att kommunerna skall få skyldighet att erbjuda familjerådgivning. Om föräldrarna snabbt får hjälp med att reda ut problem i samband med separation eller andra förändrade förhållanden i familjen, ger det också barnen ett bättre utgångsläge.

Barnens behov uppmärksammas också av den alkoholpolitiska kommission (S 1991:17) som regeringen har tillsatt. Kommissionen har i uppdrag att kartlägga och analysera missbrukets konsekvenser för missbrukarnas familjer. Kommissionen skall också bedöma vilka insatser som behöver göras för att möta särskilt barnens behov av stöd.

Margareta Viklund och Eva Zetterberg berör också i sina frågor föräldrautbildningen och mödra- och barnhälsovården. När det gäller föräldraut-

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

bildningen har regeringen ett uppdrag från riksdagen att se över denna fråga. Regeringen överväger nu formerna för och innehållet i en sådan översyn.

Regeringen har också anslagit särskilda medel för försöksverksamhet med föräldrautbildning för blivande pappor. Det är ett sätt att förnya och vitalisera föräldrautbildningen.

Fru talman! Låt mig till sist erinra om att regeringen för ungefär ett halvår sedan tillsatte Sveriges första barnombudsman. Hennes huvuduppgift är att bevaka efterlevnaden av FN:s barnkonvention i Sverige. Inrättandet av en barnombudsman är en viktig markering. Vi fäster stor vikt vid barnkonventionens anda och innehåll och är angelägna om att konventionen följs både i vårt eget land och ute i världen.

När det gäller barnkonventionen har också den FN-kommitté som har granskat Sveriges första rapport med anledning av konventionen inte funnit att Sverige skulle bryta mot konventionen men framfört vissa allmänna rekommendationer och vissa detaljsynpunkter. Jag har tidigare i kammaren redogjort för kommitténs bedömning.

Jag menar, med hänvisning till det jag har sagt tidigare i mitt svar, att regeringen i handling prioriterar barnen i den mening som FN:s barnkonvention kräver av oss. Om det i kommande granskningar av FN-kommittén eller i de årliga rapporter som barnombudsmannen skall avge till regeringen framkommer något annat, är vi självklart beredda att ta initiativ för att åtgärda de brister som kan finnas.

Anf. 12 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Jag får tacka för svaret, som jag tycker var innehållsrikt och i många stycken positivt.

Vid ett sammanträffande för en tid sedan med barnpsykologer som representerade olika verksamhetsområden framkom det, som också bekräftades genom en undersökning i kvällspressen för någon vecka sedan, att tusentals barn far illa i Sverige i dag. Trycket på barn- och ungdomsmottagningarna ökar. Antalet ärenden ökar mycket kraftigt. På en plats i landet har de ökat med 58 % under ett år. Den troliga genomsnittliga ökningen är enligt psykologerna ca 20 %.

Här följer några röster från psykologerna: Trycket ökar hela tiden. När det blir färre kuratorer och mindre personal i skolorna kommer fler till oss. Vi jobbar med familjer där det finns barn upp till tolv år och upplever en markant ökning av antalet ärenden. Det finns många missbruksproblem och relationsproblem. De familjer som lever på marginalen kanske klarar sig i hyfsade tider men inte nu. Barnen får bära ett jättestort ansvar. De är mer eller mindre övergivna. Föräldrarna har nog med sitt. En del barn klarar av att söka upp andra vuxna, utanför familjen, andra gör det inte.

Ökningen beror på två saker. Dels ökar den allmänna belastningen på familjer i den tid vi lever i. Det är oroligt och krisigt. Dels minskar resurserna i samhället, till skolor och dagis t.ex.

Långt ifrån alla barn som far illa kommer till oss. Därför kan detta vara toppen på ett isberg. Problemen ökar hela tiden. Kanske fungerar de sociala nätverken sämre, konstaterar och frågar sig psykologerna.

Fru talman! Socialministern säger att det är en fara att blåsa upp enskilda

exempel och göra dem allmängiltiga. Han anser att Eva Zetterberg och jag gör det i våra nästan likalydande interpellationer genom att peka ut den psykiska barn- och ungdomsvården i Stockholm.

Jag håller med om den faran. Men i min interpellation talar jag inte om några nedskärningar på den psykiska barn- och ungdomsvården, PBU, i Stockholm. Däremot beskriver jag att människor efterfrågar verksamheten mer och att trycket har blivit större, vilket också många av PBU-verksamheterna stämmer in i.

Fru talman! Jag anser att det ökade antalet ärenden på barnpsykiatriska mottagningar kan tas som en mätare på att många barn inte mår särskilt bra i vårt land i dag. Jag tycker det är viktigt att man ger akt på de signaler som sänds ut från det nätverk som byggs upp inom den offentliga sektorn, där den barnpsykiatriska verksamheten är en del.

Jag tänker också på alla de andra olika verksamheter som handlägger ärenden som har med barn att göra och på den personal som direkt arbetar med barnen. Det är viktigt att lyssna på dem.

Fru talman! Socialministern berör i sitt svar mycket litet, ja nästan inte alls, det förebyggande och uppspårande arbete som bedrivs inom bl.a. mödra- och barnhälsovården. Med anledning av den process som den offentliga sektorn nu genomgår ifrågasätter jag att man verkligen tänkt igenom de konsekvenser omstruktureringen av primärvården och hushälsystemet får för de förebyggande verksamheterna, mödra- och barnhälsovård.

Ett sätt att hjälpa föräldrar och barn är att komma in i ett tidigt skede av en i sociala sammanhang nedåtgående process, d.v.s innan problemen uppkommer. Om några instanser har den möjligheten så vill jag påstå att det är mödra- och barnhälsovården. Jag vill också påstå att många omstruktureringsdiskussioner under senare tid bl.a. inneburit att det direkta eller indirekta ifrågasättandet av verksamheterna gjort att personalen där mer eller mindre tappat arbetsglädjen. Ändå vet vi vilken stor betydelse just de verksamheterna har för välfärden i vårt land i ett brett perspektiv.

Sverige är ju ett föregångsland för världens olika länder inom just dessa områden. Det sänder fel signaler till omvärlden om dessa verksamheter dras ner eller lågprioriteras.

Är socialministern beredd att lyfta fram mödra- och barnhälsovården och skolhälsovården i det sociala skyddsnätet?

Jag håller helt med om att vi har byggt upp ett omfattande skyddsnät inom kommuner och landsting. Det går att utveckla vidare, fru talman. Det behöver inte bara vara den offentliga sektorn. Men i allt omstruktureringsarbete är det viktigt att inte kasta ut barnet med badvattnet. Vi har inte råd att kasta bort erfarenheter och kunskaper. Samarbetet mellan olika verksamheter borde exempelvis kunna utvecklas mer. Föräldrars erfarenheter och kunskaper borde också kunna tas till vara mer. Ett arbete för att föra verksamheten i den riktningen tycker jag skulle vara en fin målsättning för det familjeår som socialministern nämnde.

Det är bra att regeringen just i dag beviljat 10 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för att pröva arbetsformer för att skapa ökad livskvalitet och effektivare skyddsnät kring barn och ungdomar. Det är ett väl tajmat sammanfallande med besvarandet av de här interpellationerna.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

Jag tycker också att det är bra att man har tillsatt en barnombudsman för att vaka över barnens intressen, framför allt med tanke på vårt lands uppföljning av barnkonventionen. Men man måste vara försiktig så att man inte låser barnombudsmannens händer med oklara och alltför snäva direktiv. I så fall är risken stor att hon blir både udd- och kraftlös. Barnen behöver i dag kraftfulla förespråkare.

Fru talman! Barnkonventionen är ett viktigt rättesnöre för arbetet med barns rättigheter, men tyvärr verkar faktiskt en del departement – dock inte Socialdepartementet – och andra myndigheter inte veta om den eller ha kunskap om vad barnkonventionen innebär.

Är statsrådet beredd att medverka till att bl.a. det byråkratiska systemet, departement och verk, får ordentlig information om vad den konventionen egentligen innehåller?

Anf. 13 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för det utförliga svaret på vår gemensamma interpellation.

Jag vill först klart och tydligt deklarera att min utgångspunkt är att jag är, och hittills har varit, en mycket nöjd förälder – eller för att tala med det nya sättet att uttrycka sig: en mycket nöjd kund vad gäller barnomsorg, skola, mödra- och barnhälsovård. Jag tycker att jag som svensk förälder haft anledning att hylla den personal som arbetar inom det här området och har kunnat ge mig och mina barn en bra start.

Att jag har valt att tillsammans med Margareta Viklund ta upp dessa frågor beror på att jag tycker att på många områden är barnen hotade. Den trygghet vi har byggt upp just för barnen i Sverige, och som Unicef-rapporten lyfter fram, den är i dag hotad. Vi har inte samma självklara rätt till en trygg uppväxt för våra barn.

Interpellationen har tagit upp frågan om hur nedskärningarna i kommun och landsting drabbar barnen. Jag är övertygad om att det går att göra många förändringar utan att det behöver drabba barnen.

Socialministern låter påskina att vi tar upp enskilda skräckexempel och gör dem allmängiltiga. Jag vill påstå att det tyvärr inte är enstaka exempel, utan att det finns många exempel på hur barnomsorgen, skolan och barnhälsovården klart negativt påverkas av de besparingar som satts in under flera år.

Den storleksordning som vi talar om när det gäller minskningar på förskolan i år är ungefär 3,7 %. Tillsammans med skolan svarar förskolan för minskade kostnader på drygt 1,6 miljarder.

Jag kan dra fram en rad olika exempel på hur dessa besparingar ser ut. Barngruppernas storlek har ökat. I dag är det vanligt med grupper på 17–18 barn och inte ovanligt med grupper på 22 barn. Jag hörde t.o.m. ett exempel häromdagen på 23 barn i en grupp. Bengt Westerberg och jag har tidigare diskuterat gruppernas storlek inom barnomsorgen, men jag har hittills inte fått något besked om var gränsen går. För egen del tycker jag det är helt klart att 23 barn verkar vara en oerhört stor grupp på dagis.

Vi har andra exempel. Fritidshemmen i Stockholm och deras personal har

halverats. Avgifterna har kraftigt höjts och håller på att höjas i Stockholmsområdet och runt om i vårt land.

Hemspråksundervisningen har minskat. Tidigare gavs den åt 57 % av invandrabarnen, men det har skett en minskning till 31 % mellan 1990 och 1992. Undervisningstiden har minskat, klasstorleken har ökat.

I en officiell skrift från Stockholms skolförvaltning, "De STORA små för-lorarna", beskrivs däremot hur antalet skolbarn i Stockholms har ökat med 3,37 %. "De mest drabbade områdena har varit de verksamheter, som är direkt inriktade på att hjälpa och stödja elever med svårigheter och särskilda behov."

Speciallärarverksamheten har också minskat under samma period, liksom tjänster som talpedagoger osv. Jag anser alltså att situationen på det området inte är särskilt god och inte gynnar de svagaste barnen.

Sedan, fru talman, vill jag gärna ta upp frågan om PBU och nedskärningarna som vi åberopade i vår interpellation. Jag tycker att det hade varit bra om Bengt Westerberg också hade kollat bakgrunden till vår oro. I Stockholms landsting, för att ta ett konkret exempel, förelåg förslag om mycket stora nedskärningar innan budgeten antogs. Det gällde nedskärningar i PBU-verksamheten med ungefär 8 miljoner kronor. Det som hände – och det är jag naturligtvis mycket glad över – var att man i sista stund, på själva budgetmötet, ändrade förslaget. Man lade tillbaka dessa 8 miljoner och lade därutöver på 8 miljoner extra till PBU och 4 miljoner för hela nämndens verksamhet. Det handlar alltså inte om totalt 20 miljoner extra kronor.

Det är således en utmärkt vändning som har skett i Stockholm. Men det beror ju på den oerhört kraftiga tillströmning som varit – det handlar om 20–30 % ökning. Det i sin tur gör, precis som Margareta Viklund var inne på, att man på PBU har fått ta hand om de problem som dykt upp på grund av nedskärningar inom skola och barnomsorg där problemen ökat. Naturligtvis spelar arbetslösheten och andra sociala problem in, men det som nämnts här är väldigt tunga delar i det hela.

Däremot framställs Stockholms landsting, tyvärr, som ett undantag. I övriga landsting har man i stort sett fått igenom besparingskraven. I södra Sverige är siffran kanske 10 % när det gäller barnpsykiatri.

De ökade kraven inom barnpsykiatri är ett faktum. Det finns ju 40 000 bosniska flyktingar som skall kommunplaceras. Vi vet dessutom att många av dessa bär på mycket traumatiska upplevelser av kriget. Hur kommer barnpsykiatri att kunna hjälpa dessa barn?

Sedan vill jag bara beröra ytterligare en fråga – jag hinner inte ta upp allting här. Det gäller barnkonventionen. Bengt Westerberg betonar att regeringen står bakom denna konvention och att man gör allt för att tillämpa den. Vi fick nyligen ILO:s beslut vad gäller andra frågor, sjukförsäkringen och karensdagarna. Sverige och Bo Könberg som regeringens företrädare har sagt att man inte finner anledning att tillgodose de krav som ILO har ställt. Vad har svenska folket för garantier för att man tänker beakta barnkonventionen? Det är ett mycket dåligt exempel att regeringen går ut med uttalanden på det viset, eftersom det antyder att Sverige – som ändå är ett rikt land – inte följer konventioner som vi begär att fattiga länder skall följa.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

Svar på
interpellationer

Anf. 14 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! På de flesta punkter råder det inga delade meningar mellan mig och interpellanterna. Jag tror att vi är helt överens om att det finns anledning att känna en viss oro för vad den ekonomiska utvecklingen i Sverige kan medföra i kommunerna och för barnen.

Som jag sade i mitt svar är just denna oro grunden till att vi har bett Socialstyrelsen att noga följa utvecklingen. Vi vill veta om kommunerna i sådana här svåra situationer prioriterar barnen eller inte. Skulle det visa sig att man inte gör det i tillräcklig grad kan det självfallet finnas skäl för regeringen att ingripa på lämpligt sätt. Då räknar jag med att i alla fall få stöd från två personer här i kammaren.

Jag delar Margareta Viklunds uppfattning att barn ofta får bära en stor del av ansvaret och att de på olika sätt berörs av de problem som drabbar familjer i ekonomiska svårigheter. Det är ett av skälen till att vi i propositionen om barnomsorg m.m. understryker att det är viktigt att barn i sådana familjer inte också t.ex. förlorar sin plats på dagis samt därmed sina kamratkontakter och det pedagogiska och sociala stöd som de kan få i barnomsorgen.

Jag hoppas att vi också på den punkten kan räkna med stöd från frågeställarnas sida. I väldigt många kommuner har man ju ett annat synsätt. Barnen i de kommunerna förlorar sina dagisplatser när föräldrarna blir arbetslösa eller när barnen får syskon.

Annars är det regeringens inriktning totalt sett att vi skall komma till rätta med de ekonomiska problem som vi har och som ligger bakom mycket i fråga om den här utvecklingen i kommunerna. Dess värre är det inte så enkelt att det bara är att knäppa med fingrarna eller att fatta beslut här i riksdagen, utan det krävs ett mödosamt arbete och en lång rad tuffa beslut, som det inte är så lätt att få igenom i kammaren, för att detta skall lyckas. Dess bättre kan vi väl nu se en del tecken på att utvecklingen håller på att vända. Men det sker då från en sådan nivå att vägen ändå är ganska lång innan vi har gjort oss av med problemen.

Margareta Viklund tog upp frågan om husläkärsystemet och dess effekter på barna- och mödrahälsovården. Men detta är en sak som inte regleras i husläkarlagen, utan de enskilda landstingen får själva avgöra hur de vill organisera barna- och mödrahälsovården i förhållande till husläkärsystemet. Jag kan bara konstatera att man i de områden där husläkärsystemet införts har lyckats lösa problemen på ett bra sätt, också för t.ex. barnfamiljerna. Där man har den längsta erfarenheten av husläkärsystemet – det gäller delar av Stockholm – är alla patienter, inklusive barnfamiljerna, utomordentligt nöjda med hur systemet fungerar.

Jag har sett flera undersökningar som ganska nyligen gjorts i områden där man senare har introducerat det här systemet. Även där är det en mycket stor majoritet av de tillfrågade som tycker att systemet fungerar väl.

Det här tillhör också de områden som vi har bett Socialstyrelsen att titta på. Frågan är alltså: Vad händer inom barna- och mödrahälsovården i dessa förändrings- och besparingstider? Förhoppningsvis får vi ett bättre underlag också på den punkten när Socialstyrelsen i början av nästa år kommer med sin rapport.

Margareta Viklund underströk vad som kan synas självklart, nämligen att man skall ta till vara erfarenheter och kunskaper och försöka samordna de resurser som finns. I det avseendet tror jag att det finns en hel del brister ute i våra kommuner. Det är ett av skälen till att vi driver det s.k. Barn i fokus-projektet, som syftar just till utveckling av metoder bl.a. i kommunerna.

Även på annat sätt finns det naturligtvis skäl att främja samarbete. Men samtidigt måste jag säga att detta i huvudsak är en kommunal uppgift. Det är väldigt svårt att i Socialdepartementet, och t.o.m. här i riksdagen, tala om hur ett praktiskt samarbete ute på fältet skall fungera. Därvidlag ligger ansvaret i första hand ute i riket, inte här.

Margareta Viklund tog också upp frågan om att sprida ytterligare kunskap om barnkonventionen. Det är ett projekt som vi inom departementet arbetar med och som jag hoppas skall få konkreta resultat ganska snart. Vi har haft förhandlingar med flera frivilligorganisationer och en del andra intressenter om detta. Jag tror att det här kommer att ge positiva resultat mycket snart.

Eva Zetterberg tog upp frågan om utvecklingen i förskolan. Jag delar hennes oro för att vi nu börjar få mycket stora barngrupper. Liksom Eva Zetterberg gör också jag bedömningen att det är mycket svårt att hantera grupper som har uppemot 23 barn. Det finns kanske områden som har en sådan social sammansättning att det går om det finns tillräckligt med personal. Men problemet är, det har vi kunnat se på några håll, att man har en mindre personal och mycket stora barngrupper. Då blir det svårt, för att inte säga omöjligt, att leva upp till de pedagogiska mål som vi har uppsatt för förskolan i Sverige.

Det finns tydliga markeringar, även om det är svårt att kvantifiera exakt hur stora barngrupperna skall få vara, om oro och mål i den barnomsorgs-proposition som jag hoppas att riksdagen ställer sig bakom den 16 december.

Eva Zetterberg drar en parallell med ILO, men det håller inte riktigt. Vad man gör i barnkonventionen är att man uppmanar varje land att göra så mycket som möjligt för att hjälpa barnen, så att barnens situation tas till vara i varje land. Det försöker vi i Sverige att på olika sätt göra. Men en av de saker vi måste göra för att få resurser så att vi klarar den uppgiften är att göra en del besparingar. Där tycker jag att de förslag som vi har lagt fram på socialförsäkringsområdet när det gäller arbetsskadeförsäkringen är rimliga, oavsett vad ILO säger. Det är ett uttryck för de prioriteringar som vi i regeringen gör, och dem står jag självfallet bakom.

Anf. 15 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Jag tackar för socialministerns synpunkter och svar.

Det är klart att vi, åtminstone kommer jag att göra det, skall försöka ge stöd och följa den situation som våra barn just nu befinner sig i. Jag tycker att situationen är väldigt oroande för många. Det gäller då både barn och unga. Det är klart att man också blir oroad över den process som nyligen har skett i England t.ex. Jag tänker då på de två elvaåriga pojkar som nu har blivit hårt dömda för ett mycket svårt brott som de har begått.

Men vad är de här pojkarerna för något om inte ett symptom på en situation

som inte är tillfredsställande? Det skulle vara oerhört skrämmande för hela vårt samhälle om något liknande inträffade hos oss.

En annan skrämmande bild under den senaste tiden som vi har kunnat följa via massmedierna gäller den sjuårige pojke som fått sova i en container på nätterna efter att ha blivit utkastad hemifrån.

Jag tycker att det är positivt att socialministern kommer att följa utvecklingen och att han har vidtagit många olika åtgärder för att verkligen försöka följa utvecklingen på olika sätt, bl.a. genom att ge Socialstyrelsen många olika uppdrag. Exempelvis nämns det s.k. Barn i fokus-projektet, som syftar till att öka medvetenheten hos socialarbetare och andra som arbetar med utsatta barn. Detta är mycket bra. Men det gäller att skynda sig. Det här arbetet måste alltså gå litet fortare. Jag är ivrig på denna punkt, eftersom jag är rädd för att nedåtgången kan ske ganska snabbt. Vi måste därför ha en beredskap. Då är det, precis som socialministern sade, viktigt att vi tar vara på den kunskap som finns i de olika verksamheter som i dag arbetar behandlande och förebyggande både inom landstingen och inom kommunerna.

Naturligtvis är det svårt att sitta på central nivå i ett departement och bestämma vad som skall hända ute i kommuner och landsting. Det har man väl inte alltid rätt att göra heller. Men man har möjligheter att ta fram olika projekt och visa hur man kan göra och på olika sätt erbjuda de projekten till kommunerna och landstingen. Det tycker jag är bra. Det är många bra exempel som socialministern har lämnat i sitt svar.

Jag är oerhört rädd för, som jag har nämnt, att vi i Sverige skall få nollmänniskor, människor som ingen bryr sig om eller lyssnar på. Jag har sett dem i England när jag har varit där, och jag tycker att det är fruktansvärt. Jag är oerhört rädd och ängslig för att en sådan situation skall uppstå i vårt land. Med nollmänniskor menar jag sådana människor som ingen egentligen bryr sig om, som har varit arbetslösa i generationer, som har barn som kanske också går in i en arbetslöshetstid. Vi måste göra allt vi kan för att hjälpa de här barnen. Det är vårt ansvar.

Anf. 16 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Socialministern nämner att Socialstyrelsen i april 1994 kommer att lämna sin slutrapport vad gäller utvärdering av hur nedskärningarna drabbar barn och ungdomar. Men redan nu har vi kunnat ta del av en rad delrapporter från Socialstyrelsen och från många som arbetar ute på fältet. Det är väldigt tydligt och man varnar starkt för att det är de tysta barnen, de barn som inte tar för sig, som drabbas. Barn som uppenbart behöver betydligt mer stöd än de får i dag är de som far mest illa. Vi vet alltså redan i dag en hel del.

Socialministern tar upp frågan om det generella välfärdssystemet, och jag instämmer till fullo. Det är det som är grunden. De olika projekt som socialministern nämner, bl.a. Barn i fokus, är alla utmärkta. De behövs för att just fokusera enskilda problem. Men jag menar att samtidigt som man nedrustar inom skola, barnomsorg och barnhälsovård blir det generella skyddsnätet så oerhört mycket svagare.

Margareta Viklund tog upp fallet med de båda pojkarna som har dömts i

England. Det har med rätta upprört många. Men problemet är att många inte har reagerat och upprörts över att domen riktas mot barnen. Mona Sahlin hade en utmärkt artikel häromdagen i Expressen, där hon just frågar om det inte är vuxna som skall dömas, vuxna som inte har tagit ansvar för att ge barn kärlek och omvårdnad, som inte har hjälpt till att sätta gränser. Man kan undra om något sådant skulle kunna hända i Sverige och vem som då skall kunna anklagas.

Jag vill ta ytterligare ett exempel från England, fru talman. Några ministrar har på fullt allvar framfört att ensamstående mödrar som har så svårt att klara sina barn i stället skulle adoptera bort dem. Tack och lov finns det inte bara ministrar, utan det finns en ärkebiskop som tog itu med saken och talade om att han tyckte att detta var oanständigt. I stället skulle de mödrar som gör en väldigt stor insats få hjälp av samhället för att bättre kunna klara av situationen. Han anklagades då för att vara omoralisk.

Mina frågor är: Kan man vänta sig några sådana förslag från den här regeringen? Skall vi behöva få ärkebiskopen att uppträda till försvar för barnen i stället för regeringen, som är vald av oss?

Fru talman! Jag skulle också vilja beröra de andra förslag som Bengt Westerberg nämner är på gång. Barnomsorgslagen, utmärkt. Den var i och för sig lovad långt tidigare, men det är bra att den kommer nu. Jag beklagar att den har kopplats ihop med ytterligare privatisering och med vårdnadsbidrag. Andra förslag är familjerådgivning och barnombudsman. De är också mycket bra. Föräldrautbildningen skall vi inte heller glömma. Men Margareta Viklund var också inne på bristen på förebyggande insatser. Här finns inte ett tillräckligt stöd. Utan förebyggande insatser skapar vi barn med problem som man måste ta in i särskilda projekt. Vitsen måste vara att ge stöd, så att barn slipper bli barn med s.k. problem.

Anf. 17 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Margareta Viklund visar otålighet när det gäller åtgärder, och jag delar i hög grad denna otålighet. Det är klart att vi alla önskar att det skall hända saker snabbt. Vi känner ofta inte bara otålighet, utan också vanmakt när det går långsamt och vi tycker att det är trögt.

Det vi kan göra förutom en rad konkreta åtgärder som vi kan besluta om i regering och riksdag är naturligtvis att jaga på våra egna partivänner ute i kommuner och landsting. Det är ofta där som trögheten finns. Kanske möter man motstånd hos dem som själva är verksamma. De är ofta emot de förändringar och effektiviseringar, ofta också förbättringar, som vi tycker kan ligga i sådana här omorganisationer.

Våra möjligheter att centralt göra någonting är naturligtvis begränsade. Vi stiftar lagar, vi lägger fast de ramar som man sedan har att hålla sig till ute i kommunerna. Det är en central och viktig uppgift för regering och riksdag att göra detta. Vi ställer också resurser till förfogande. Det finns en hel del resurser. Eva Zetterberg talar om nedrustning. Man skall ändå komma ihåg att även med de besparingar kommunerna nu gör handlar det om att de ute i kommunerna har lika mycket eller mer resurser än för bara ett par år sedan. Det är inte någon återgång till stenåldern det är fråga om, utan det är en återgång till situationen i början på 90-talet eller slutet av 80-talet. Det

kan vara svårt nog. Jag vill inte alls förneka det. Det är en besvärlig uppgift ute i kommunerna, och dess värre speglar den den allmänt deprimerade situation vi har i ekonomin. Allt vi gör är, som jag sade förut, inriktat på att försöka förändra den.

Vi har gjort en lång rad konkreta saker. Jag nämnde de pengar vi avsätter för projekten inom ramen för familjeåret. Vi har tidigare avsatt pengar för att arbeta med det vi har kallat det mångkulturella samhället redan i barnomsorgen. Vi har avsatt pengar för att följa ett försök med s.k. Reggio Emilia-pedagogik här i Sverige. Vi har uppmärksammat mobbningsproblemen, speciellt i samband med att vi firade barnkonventionens dag eller det vi hoppas i framtiden skall bli barnens dag här i Sverige. Jag vet att Eva Zetterberg deltog i alla fall under en del av den konferensen. Det är en hel del saker på gång. Vi hoppas naturligtvis att det här skall generera en del goda exempel som vi kan visa upp och som kan få efterföljare ute i landet.

Eva Zetterberg påpekade att det redan av de olika rapporter vi har fått från Socialstyrelsen framgår att tysta barn riskerar att drabbas. Det är ett viktigt påpekande, tycker jag, för det är naturligtvis så. Det är de tysta barnen som riskerar att drabbas när man gör förändringar. Det är kanske inte bara tysta barn, utan tysta människor över huvud taget som riskerar att drabbas. Därför är det mycket viktigt att påpeka detta, vilket också Socialstyrelsen har gjort, så att man ute i kommunerna när man genomför förändringar också ålägger sig själv att lyssna på vad de tysta barnen har att säga eller vad de inte säger, så att man tar särskild hänsyn till de här barnens situation.

Jag vill livligt instämma i det som Eva Zetterberg säger om vuxnas ansvar för barn. Bakom alla barn som det på olika sätt går snett för finns ofta en brist på vuxenansvar eller över huvud taget en brist på kontakt med vuxna. När man har följt upp s.k. värstingar här i Stockholm har det visat sig mycket tydligt att det är brist på vuxenkontakter som ligger bakom. Ofta saknas t.ex. en pappa i familjerna. Jag tror att det i 90 % av fallen saknas pappa och pappakontakter. Pappa och pappakontakter är mycket viktiga. Jag tycker att en av de uppgifter som vi kan se som vår på den här nivån är att försöka främja kontakterna mellan små barn och pappor på ett tidigt stadium. Där hoppas jag kunna återkomma till kammaren så småningom med mer konkreta förslag.

Eva Zetterberg tog också upp frågan om de ensamstående mammorna och de attacker som den brittiska regeringen har gjort mot den gruppen. Jag har reagerat lika starkt som Eva Zetterberg mot detta. Jag tog också upp det i ett av mina anföranden på Folkpartiets landsmöte som hölls för ett tag sedan och slog fast att i Sverige kommer något sådant i alla fall inte att inträffa så länge vi finns med i regeringen. Jag tycker att det är mycket uppseendeväckande när man lägger en stor del av skulden för de sociala och ekonomiska problem man har just på de ensamstående mammorna, som naturligtvis tar ett mycket stort ansvar och har mycket stora problem att få både sin tid och sin ekonomiska budget att gå ihop.

Allra sist vill jag också instämma i det som Eva Zetterberg och Margareta Viklund sade om behovet av förebyggande insatser. Jag tycker att de är oerhört viktiga. Det gäller både mödra- och barnhälsovården, men också förebyggande insatser, t.ex. fritidsaktiviteter för unga människor. Det är viktigt att

man ser det när man nu håller på att förändra i kommunerna, så att man inte bara skär ner på de här områdena utan att försöka hitta alternativa lösningar som kanske ryms inom snävare ekonomiska ramar. Då kan man komma att få betala längre fram.

Det vi centralt behöver göra i förebyggande syfte är bl.a. att ytterligare förbättra den information som vi försöker ge om alkohol och narkotika. Där har vi varit mycket framgångsrika, vilket jag tycker det är viktigt att understryka. I den färsk rapport som vi har fått om narkotikautvecklingen i Sverige har vi kunnat konstatera att vi har "nyrekryterat" ganska få i Sverige under senare år. Antalet unga personer som har prövat på narkotika har minskat kraftigt. Detta är en mycket glädjande utveckling. Men vi kan inte slå oss till ro och bara konstatera att nu har vi nått resultat. Varje ny generation måste vinnas för detta. Då krävs ännu större insatser i framtiden än vad vi hittills har gjort på detta område. Det är ett exempel på förebyggande insatser. Självfallet har också kommunerna sitt ansvar i detta förebyggande arbete.

Anf. 18 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! Det är mycket som är glädjande i det socialministern säger om den förebyggande verksamheten, som jag tycker är oerhört viktig. Jag måste erkänna att jag har varit och är fortfarande orolig för mödra- och barnhälsovårdens framtida situation, även om socialministern nu egentligen garanterar att den oron är obefogad. Jag hoppas och vill tro att det är så. Men jag är som sagt fortfarande orolig. Jag vet hur mycket kunskap som finns inom den verksamheten och hur mycket som kan göras om den verkligen kan utvecklas i en positiv miljö.

Det är väldigt bra att socialministern säger att han vill utveckla pappornas roll. Jag håller helt med honom om att den rollen är oerhört viktig. Väldigt många pojkar i vårt samhälle saknar identifikationsobjekt. De har ingen pappa eller manlig förebild som de vill eller kan identifiera sig med. Det har visat sig att väldigt många av de pojkar som sitter på olika kriminalvårdsanstalter inte haft någon pappa eller någon manlig förebild att identifiera sig med. Detta är oerhört allvarligt. Men flickorna behöver också sin pappa, som talar om för dem att de är duktiga och bra och att de duger. Så pappan är oerhört viktig. Papparollen måste lyftas fram i vårt samhälle.

Det är bra att man har lyckats med informationen om narkotika och alkohol. Det är bra att man åter tagit upp den aktiviteten. Det är just sådan aktivitet som minskar med jämna mellanrum. Att man nu med intensitet satt i gång med den är mycket bra. Vidare tycker jag att det socialministern säger om satsningarna när det gäller FN:s barnkonvention är bra, att han tänker informera om den på de övriga departementen och i andra sammanhang. Det tycker jag är mycket positivt, och jag tror att det behövs.

Anf. 19 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Även jag delar Bengt Westerbergs glädje över mycket av det som pågår. Tyvärr är glädjen inte odelad. Jag tycker att tecknen på problem är oerhört många.

Jag skall bara kort kommentera några av de frågor som vi har diskuterat.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

Svar på
interpellationer

Jämförelsen mellan regeringens ställningstagande till ILO-konventionen respektive barnkonventionen är inte så halsbrytande som kan tyckas. När man i Sverige säger att man inte genast tänker åtgärda det som ILO satt tummen på och där ILO undrat varför Sverige inte uppfyller intentionerna i konventionen, är det en allvarlig signal till omvärlden. Om vi på samma sätt skulle bryta mot barnkonventionen och säga att vi inte tänker åtgärda de problem som enligt barnkonventionen finns i Sverige, är det också fara å färde. Därav jämförelsen.

Bengt Westerberg svarade aldrig på frågan om nedskärningarna inom barnpsykiatri generellt inom landet och på frågan hur vi skall hantera den specifika situationen med ett ökat antal barn i den bosniska flyktinggruppen. Det kanske är någonting som jag inte kan få svar på direkt men som Bengt Westerberg förhoppningsvis tar med sig till invandrarministern, för att se om det i de schablonbidrag som ges till kommunerna finns täckning även för detta eller om det krävs extra resurser.

Fru talman! Bengt Westerberg fortsatte att diskutera frågan om barn som begår brott och i vilken mån de själva är skyldiga till dessa brott. I själva verket har inte – där tycks vi vara överens – vuxenvärlden gett dessa barn en rimlig chans att växa upp och bli trygga unga och så småningom vuxna som inte begår brott. Det finns väldigt bra underlag från Psykologförbundet som har visat hur insatser på tidigt stadium, förebyggande insatser men också direkt riktade insatser, för ungdomar och barn som behöver extra stöd kostar relativt litet. De lönar sig jämfört med de oerhört höga kostnader som det blir fråga om vid institutionsplacering eller fängelsevistelse. Det finns alltså inte bara humanitära utan också rent krassa orsaker till att ge stöd tidigt.

Jag skulle också vilja ta upp frågan om resurser. Bengt Westerberg säger att man inte kan befalla kommunerna att göra på ett visst sätt. Nej, men det som vi som parti har krävt är att kommunerna skall få rimliga resurser för att klara sitt åtagande mot i det här fallet barn och ungdomar.

Jag vill upprepa vad många har sagt och som står sig: Barn går inte i repris och tyvärr inte i slow motion, som många av oss föräldrar skulle önska. Det gäller att satsa nu, så länge de är barn.

Anf. 20 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Barn- och ungdomspsykiatri tillhör de områden där Socialstyrelsen skall titta på vad som hände 1993. I Stockholms läns landsting var det uppenbarligen så att de förslag som kan ha funnits på ett tidigare stadium väckte sådant motstånd att det inte blev aktuellt med nedskärningar, utan tvärtom påplussningar. Jag vet att man i motsvarande diskussion i Göteborg också gick emot i varje fall de stora nedskärningar som hade föreslagits i ett tidigare skede i budgetprocessen.

Vi kommer att få en mer heltäckande bild så småningom, och då får vi försöka bedöma om det här är ett allvarligt problem eller inte.

De rapporter som de bägge interpellanterna har refererat till när det gäller ökningen av antalet barn som sökt till barn- och ungdomspsykiatri har nått också mig. Jag tror att det finns ett stort behov av resurstillskott på detta område.

Det är möjligt att mottagandet av bosniska flyktingar kommer att ställa

ytterligare krav på barn- och ungdomspsykiatri. Det kan jag inte riktigt bedöma, men de schablonbidrag som kommunerna får är tilltagna för att kunna täcka en del av just sådana här tillkommande kostnader. I en översikt som nyligen gjorts av Komrev, en konsultfirma som sysslar med revision i kommunerna, har man konstaterat att schablonbidragen i det stora flertalet kommuner gott och väl räcker för att under en ganska lång tid ta emot flyktingar.

Eva Zetterberg underströk ännu en gång vuxenvärldens betydelse. Det är vi helt överens om. Det sociala arvet väger väldigt tungt för unga människor. De som råkar illa ut, begår brott eller blir missbrukare, har ofta ett mycket tungt socialt arv med sig hemifrån. De kommer ofta från familjer med kriminell belastning eller missbruk. Därför delar jag helt uppfattningen att det är viktigt med tidiga insatser för att hjälpa dessa barn.

Nu är det ganska enkelt för Eva Zetterberg att säga att vi skall ge kommunerna mer resurser. I den föregående interpellationsdebatten tyckte ett antal ledamöter att vi skall sätta in mer resurser för att förhindra vräkningar, få hyrorna lägre, öka bostadssubventionerna och mycket annat. Jag skulle säkert kunna ha interpellationsdebatter hela dagen med olika personer som tycker att vi på olika områden skall öka resurserna. Problemet är att det inte finns någon hemlig skattgömma att plocka fram resurser ur, utan vi måste försöka att på bästa möjliga sätt utnyttja den kaka som vi har och framför allt sätta in åtgärder för att se till att kakan växer. Det är bara så vi kan klara de besvärliga problem som vi just nu har.

Jag kan än en gång försäkra att inriktningen på hela regeringens politik är att vi skall få kakan att växa igen och på så sätt få hjälp att klara de problem som vi har talat om.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1993/94:14 om asylrätt m.m.

Anf. 21 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Hans Göran Franck har ställt en rad frågor angående regeringens inställning till asylrättens framtida utformning internationellt och nationellt.

Jag delar Hans Göran Francks syn på behovet av att värna asylrätten och att det internationella regelverk vi har i dag inte svarar mot den verklighet som vi lever i. Jag kan samtidigt konstatera att regeringens arbete i Sverige och internationellt ligger i linje med vad som efterfrågas i interpellationen. Regeringen agerar aktivt för att nå en europeisk överenskommelse, som fördelar ansvaret mer rättvist mellan länderna, som reglerar hur massflyktsituationen skall hanteras för att skapa en säkrare och bättre tillvaro för dem som tvingas fly. Detta arbete har bedrivits och bedrivs på olika sätt och nivåer.

Jag är helt enig med Hans Göran Franck om att det finns ett stort behov av en regional lösning för Europa vid massflyktsituationer liknande den vi ser i f.d. Jugoslavien i dag. En sådan konvention kan mycket väl utformas i

linje med OAU-konventionen. En sådan regional lösning är också vad regeringen har arbetat för under de senaste två åren.

Under det gångna året då Sverige innehaft ordförandeskapet för ESK har regeringen aktivt verkat för att placera frågan om migrationspolitiskt samarbete på dagordningen. Vid ESK:s ministermöte i Rom beslutas den här veckan, efter ett svenskt initiativ, om frågan om massflykt skall tas upp på ESK:s dagordning. Ett sådant beslut hindrar inte att frågan behandlas i andra forum. Vi har dock sett ESK som ett av de få organ som är tillräckligt brett och som kan ges tillräckligt politiskt mandat. ESK har också den fördelen att frågan där kan komma med som ett element i en samlad strategi för att lösa den kris som är upphovet till massflykten.

Vid Europarådets möte för migrationsministrar i Athen för några veckor sedan presenterades på svenskt initiativ ett resolutionsförslag från sex länder – förutom Sverige: Danmark, Norge, Tyskland, Schweiz och Österrike. Det syftar till att rådets medlemsländer förbinder sig att ta ett större ansvar för de människor som flyr det forna Jugoslavien. Det fanns tyvärr inte tillräckligt stöd vid mötet för ett omedelbart antagande av resolutionen, utan det beslöts att förslaget skulle överlämnas till Europarådets Wiengrupp för en snabb och vidare bearbetning. Regeringen kommer att fortsätta att driva sin linje bl.a. tillsammans med de sex länder som står bakom resolutionsförslaget. Det gäller att få till stånd en europeisk gemensam, handlingskraftig och resultatinriktad politik för situationen i f.d. Jugoslavien och ansvaret för de människor som tvingas fly därifrån.

Sedan mitten av 1980-talet har asyl- och invandringsrelaterade frågor varit föremål för samarbete mellan EG-länderna. Detta har skett i ett mellanstatligt samarbete utanför EG:s rättsliga ram. Här har inträtt en förändring i och med antagandet av Maastrichtfördraget, enligt vilket asyl- och invandringsfrågorna ingår i den Europeiska unionen. Med den kännedom vi har om arbetet inom EU kan konstateras att det finns många problem att bemästra innan man kan enas om en harmoniserad flyktingpolitik mellan medlemsländerna. Det är viktigt att notera att det arbete som sker inom asyrrättens område inom EU, sker inom ramen för de internationella åtaganden som medlemsstaterna gjort. UNHCR finns med under beredningsstadiet, om än informellt, och har därmed möjlighet att lämna synpunkter och påverka utformningen av arbetet. Sedan de svenska medlemskapsförhandlingarna öppnades den 1 februari 1993 har Sverige, liksom de övriga tre kandidatländerna, träffat EU:s ordförandeland och fått information om det pågående arbetet på det asyrrättsliga området. Vi har då också haft tillfälle att lämna våra synpunkter på de konventioner som utarbetats på området. Den dag Sverige blir medlem av EU kommer regeringen att verka för att svensk flyktingpolitik också blir europeisk. Underlag till denna politik formas i en rad olika organ, EG-parlamentet är självfallet ett av dem. Vi kommer naturligtvis att ta intryck av vad som framförs av EG-parlamentet, där förhoppningsvis även svenska politiker får sitta i framtiden. Men svensk flyktingpolitik kommer även fortsättningsvis att bestämmas av Sveriges riksdag.

Några konkreta förslag till effektivisering av verksamheten inom Europarådets expertkommitté för asyrrättsliga frågor (CAHAR) har inte regeringen i dag, men det kan finnas anledning att diskutera den saken vidare.

En förklaring till att det är svårare att nå överenskommelser inom Europarådet på det asylrättsliga området är frågans inträde på EU:s dagordning. EU-länderna, vilka utgör nära hälften av Europarådets medlemmar, är ovilliga att binda upp sig utanför EU-samarbetet.

Regeringen kommer att fortsätta att bidra till att stärka UNHCR:s verksamhet ekonomiskt och även uppmana andra länder att göra detsamma. Sverige är en av de största bidragsgivarna till UNHCR, och detta är ett sätt att stärka och möjliggöra UNHCR:s verksamhet. Sverige verkar inom hela FN-systemet för en effektivisering av de olika organen, däribland UNHCR. Regeringen har starkt förespråkade en ökad flexibilitet av finansieringen till FN:s organisationer för att på så sätt öka effektiviteten i deras verksamhet. Vi har även verkat för ett ökat samarbete mellan de olika FN-organen för att öka effektiviteten inom FN-systemet. Detta gäller exempelvis UNDP och UNHCR.

Sverige var en av initiativtagarna till Jugoslavienkonferensen som hölls förra sommaren och som ledde till uppföljningsmöten rörande de humanitära insatserna i f.d. Jugoslavien. Dessa möten har varit nödvändiga för fullgörandet av UNHCR:s uppgift som samordnare av det humanitära biståndet i området.

Det är oundvikligt att i vissa extrema situationer använda viseringsinstrumentet så, att det får effekter på flyktingpolitiken. Så har varit fallet inte minst när det gäller viseringsbesluten rörande f.d. Jugoslavien. Där har vi sett till den totala bilden bl.a. med avseende på insatser och möjligheter till skydd i närområdet. I detta sammanhang går det inte att nog betona vikten av internationellt samarbete. Regeringen har också föreslagit riksdagen att besluta om en utökad flyktingkvot för flyktingar från f.d. Jugoslavien.

Asylrätten får aldrig urholkas, utan en person som kommer till Sveriges gräns och söker asyl har alltid rätt att få sin sak prövad.

Anf. 22 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag tackar kulturministern för svaret. Jag uppskattar givetvis att Birgit Friggebo delar min syn på behovet av att värna asylrätten och att det internationella regelverk vi har i dag inte svarar mot den verklighet vi lever i. Det är också välgörande att hon är helt enig med mig om att det finns ett stort behov av en regional lösning för massflyktsituationer liksom om att en ny konvention mycket väl kan utformas i linje med OAU-konventionen.

Det är på grund av denna vidsträcktare konvention som de afrikanska länderna tar emot tio gånger så många flyktingar som Västeuropa gör i förhållande till folkmängden. Det skulle vara ett stort framsteg om OAU-konventionens grundprinciper skulle ligga till grund för en internationell konvention på området. Det skulle på sikt kunna innebära en betydligt rättvisare fördelning av ansvaret i hela världen.

Det räcker inte med att man uttalar sig för värnandet om asylrätten. Det gäller också framför allt att tillse och vaka över att asylrätten verkligen tillämpas i praktiken. Det finns nu en klar och tydlig tendens i alla västländer att man inför allt flera restriktioner, både i lagar och i praktisk tillämpning. Det innebär att gränserna redan blivit och kommer att bli än mer stängda om denna utveckling fortsätter. Även här i Sverige förekommer i många fall

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

en alltför restriktiv tillämpning. Fallet med den peruanska kvinnan, som fick asyl i Holland, har uppmärksammats av UNHCR, som framfört kraftig kritik mot Sverige. Men det finns nyligen fattade beslut om utvisning av judiska flyktingar från Ryssland liksom flyktingar från Bangladesh, som råkat ut för allvarlig förföljelse vid hemkomsten. Många fler exempel skulle kunna lämnas. Jag vet att frågan undersöks, men det är angeläget att ge klara signaler redan nu om att det behövs en skärpning av praxis, så att lagen tillämpas i den generösa anda som lagstiftningen föreskriver.

Givetvis beklagar också jag att det svenska initiativet till resolutionsförslag i Athen inte fick tillräckligt stöd vid mötet, där jag själv för övrigt deltog. Det var ett förhållandevis återhållsamt förslag om fördelning av ansvaret inom Europa. Tyvärr hade också UNHCR vissa invändningar mot det svenska förslaget, vilket inte förbättrade situationen.

Det är enligt min mening allmänt sett av största betydelse att Sverige inte bara bidrar till att stärka UNHCR:s verksamhet ekonomiskt, utan även och framför allt juridiskt, politiskt och moraliskt följer och stöder de beslut och anvisningar som kommer från UNHCR, och även beaktar den kritik som riktas därifrån.

I sitt svar säger Birgit Friggebo: Med den kännedom vi har om arbetet inom EG kan konstateras att det finns många problem att bemästra innan man kan enas om en harmoniserad flyktingpolitik mellan medlemsländerna.

Det allvarliga är att EU:s ministerråd för en politik som går i rakt motsatt riktning till den som EG-parlamentet samt också kulturministern vill förespråka.

Jag har också svårt att förstå kulturministern när det gäller EG-ländernas inställning beträffande vem som skall ta ledningen för en förbättrad flyktingpolitik och flyktinglagstiftning i Europa. Hon säger kort och gott att EG-länderna, vilka utgör nära hälften av Europarådets medlemmar, är ovilliga att binda upp sig utanför EG-samfundet. Om detta skulle bli fallet kommer vi inte att kunna få en bra alleuropeisk lösning. Det gäller också frågan om massflykt.

Slutligen vill jag framhålla att det visserligen är behövligt med en form av temporära uppehållstillstånd för skyddsbehövande vid akuta massflyktsituationer. Men det gäller att finna en lösning som inte inkräktar på asylrätten. Dess värre är det svårt att finna sådana lösningar.

Anf. 23 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Fru kulturminister! I kulturministerns svar anges att det internationella regelverk som vi har i dag inte svarar mot den verklighet som vi lever i. Detta kan kanske till vissa delar stämma.

Det står också i svaret att regeringen agerar aktivt för en europeisk överenskommelse som fördelar ansvaret mer rättvist mellan länderna. Man måste då konstatera att det tydligen är ett mycket måttligt intresse från de europeiska länderna för att aktivt hjälpa till i den situation som nu råder i Europa. Det beklagar jag liksom naturligtvis också kulturministern beklagar det.

Av svaret framgår vidare att regeringen har höga ambitioner att föra över vår flyktingpolitik till övriga Europa. Det står i svaret: Den dag som Sverige

blir medlem av EG kommer regeringen att verka för att svensk flyktingpolitik också blir europeisk. Detta avser kanske inte den flyktingpolitik som vi i Sverige i dag för, utan snarare den flyktingpolitik som vi skall komma fram till när Invandrar- och flyktingkommittén har redovisat sitt arbete för regeringen.

Det framgår av svaret att man egentligen bör gå i takt med UNHCR och se till att UNHCR:s policy skall följas. Hans Göran Franck var också inne på att det är viktigt att vi gör det. Det kulturministern tar upp i sitt svar är mer kostnadseffekterna när det gäller UNHCR, dvs. att vi skall stärka UNHCR:s verksamhet och vara en av de största bidragsgivarna. Det blir inte riktigt korrekt, när vi försöker låtsas att vi går i takt med UNHCR, vilket vi faktiskt inte gör.

Hans Göran Franck påpekade mycket riktigt i sin frågeställning att det som FN:s flyktingkommissarie ser som sin främsta lösning på flyktingproblematiken är frivilligt återvändande. Hans Göran Franck anser att det är den mest önskvärda lösningen, även om det kan dröja årtal innan förhållandena i hemlandet tillåter att flyktingarna tryggt kan återvända.

Hans Göran Franck efterlyser en utvidgning av regelverket inom UNHCR och för fram synpunkter om att man skall tillämpa OAU-konventionen. Jag tycker att det är viktigare att se till att de regelverk som finns inom UNHCR tillämpas och att Sverige gör det till att börja med.

Sverige tillämpar inte UNHCR:s syn på repatriering. Både Hans Göran Franck och jag har tidigare här i kammaren framfört att ett stort fel i flyktingpolitiken är att vi inte har något bra repatrieringsprogram. Man kan se hur den policy som UNHCR rekommenderar tillämpas när det gäller bosnier. Jag tar då Sveriges och Danmarks åtaganden som exempel. Jag och några representanter för Kulturdepartementet besökte Danmark. Vi tittade på en del av de flyktingförläggningar som finns strax utanför Köpenhamn. Jag kunde då konstatera att Danmark tillämpar den asylpolitik som UNHCR och FN rekommenderar, nämligen att i första hand se till att verka för en repatriering. Danmark har i och för sig ett problem som kanske bara är hälften så stort som det vi har i Sverige. De har 12 000 bosnier medan vi har 42 000 – anhöriga tillkommer i båda länderna.

I Sverige vill vi ge permanent uppehållstillstånd och se till att så snabbt som möjligt integrera människorna i landet. Vi ser till att de lär sig svenska, vilket naturligtvis är den viktigaste delen i en integration. Vi vill se till att de snabbt kommer ut på arbetsmarknaden så att de kan försörja sig själva och att de också på sikt integreras i svensk kultur etc.

I Danmark gör man helt tvärtemot. Därför är det viktigt att vi i stället för att verka för en gemensam policy i hela Europa ser till att vi först och främst kan enas om en gemensam policy i Norden, vilken skall vara i överensstämmelse med UNHCR:s.

I Danmark gör man helt annorlunda med bosnierna. Den by som vi besökte hade fem bostadsbaracker för flyktingarna och några baracker för personalen. Det bodde 35 personer i varje bostadsbarack. Danskarna ser till att flyktingarna inte integreras över huvud taget. De ges tillfälliga uppehållstillstånd i sex månader, som kan utökas till två år. Hur de skall göra därefter har de inte talat om.

I Danmark tillämpas den skollagstiftning och skolordning som finns i Bosnien, så att eleverna kan följa undervisningen. Den som går i exempelvis tredje klass följer den bosniska undervisningen. Man har bosniska lärare som inte betalas extra, utan de får den ersättning som alla andra flyktingar får.

För att dessa människor skall ha en bra infrastruktur att återkomma till när de återvänder till sitt hemland får de ta med sig sin bostad. Bostäderna sätts helt enkelt på hjul, och sedan förflyttas både människor och hus till Bosnien. Detta är ett exempel på hur man i Danmark agerar i enlighet med UNHCR:s rekommendationer, vilket vi i Sverige inte gör.

Anf. 24 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Som framgick av svaret och av Hans Göran Francks interpellation finns det en stor samstämmighet om behovet av samordning och internationellt samarbete och att vi i Sverige är aktiva på dessa områden.

Det har från regeringens sida – Kulturdepartementet, Utrikesdepartementet och statsministern – varit många aktiviteter under de gångna åren för att föra upp dessa frågor i relevanta forum och för att få upp dem på dagordningen. Exempelvis beslutade ESK i Rom i går att det skall finnas möjlighet att ta upp massflyktssituationer på ESK:s dagordning inom ramen för säkerhetspolitiken, eftersom ESK har ett vidare mandat.

Jag vill inte påstå att arbetet går snabbt. Det är ett trögt arbete. Som Hans Göran Franck vet finns det inom EU olika uppfattningar om behovet av ett gemensamt ansvarstagande och hur detta i så fall skall gå till.

Man kan säga att ett resultat av de förslag och initiativ som kom fram i Athen var att det nu blev uppenbart att det fanns stora motsättningar, mellan å ena sidan England och Frankrike och å andra sidan Tyskland. Detta kom vid det tillfället upp på bordet, och det kan nu börja bearbetas också av andra länder, som nu kan blanda sig i leken. Detta är alltså inte längre en intern angelägenhet för de tolv staterna.

Även om det kan rubriceras som ett misslyckande att vi inte omedelbart fick en acceptans för förslagen, kan frågan kanske ändå på sikt föras framåt.

Hans Göran Franck tog också upp urholkningen av asylrätten i Sverige. Som Hans Göran Franck sade har jag varit mån om att sådana farhågor verkligen undersöks, så att vi får fakta på bordet. Därför finns det nu en utvärdering av praxis.

Jag vill dock rätta Hans Göran Franck på någon punkt. Det är inte så att den peruanska flickan som är i Holland ännu har fått något uppehållstillstånd i Holland. De holländska myndigheterna kommer senare att ta ställning till den frågan.

Hans Göran Franck tog upp de ryska judiska flyktingarna. Regeringen hade ju i förra veckan ett ärende som rörde denna grupp, och vi beviljade i det ärendet de facto-flyktingskap, något som naturligtvis kommer att bli vägledande för våra myndigheter.

Hans Göran Franck menade också att det var en hårdnande inställning från EU-länderna, framför allt från ministerrådet, som har hand om invandringsfrågor. Det stora problemet är att frågorna över huvud taget nästan inte behandlas. Man har i många år jobbat bilateralt med diverse konventionsut-

kast, men det finns ännu inte några ordentliga konventioner antagna. Det finns ingen konvention om yttre gränskontroll, det finns ingen Dublinkommission, osv. Och när det gäller asylrätten och nivån på bedömningen, har ju väldigt litet gjorts. Det finns inga som helst bestämmelser eller regler på det området. Jag tror därför inte att man skall rusa i förväg med mycket säkra uttalanden om vad som är EU:s politik i de här frågorna. Problemet är nämligen att det finns så litet av politik över huvud taget.

Både Hans Göran Franck och Lars Moquist har också tagit upp frågan om tillfälliga uppehållstillstånd. Lars Moquist säger att Sverige inte följer UNHCR, som vi i andra sammanhang ger stor betydelse. UNHCR:s inställning är att det är bra om man ger hjälp i närområdet och att människor kan återvända till sina hem efter det att katastrofen är över. Vi har från svensk sida ingen invändning mot det, utan vi bidrar till den politiken. Om flyktingarna däremot tvingas i väg längre bort uppmanar UNHCR länderna att ge *åtminstone* ett temporärt skydd, *åtminstone* ett *temporärt* skydd. Det finns inte alls någon rekommendation om att man inte skall kunna ge permanenta uppehållstillstånd. Det är helt och hållet en missuppfattning.

Min uppfattning är, att om man bedömer att en kris kommer att vara länge blir människorna tryggare, säkrare och helare när man ger dem möjlighet att försörja sig och skapa en framtid. Om dessa människor bestämmer sig för att stanna när kriget är slut, kommer de på detta sätt att ha bättre möjligheter att bidra till Sveriges utveckling. Är det så att de föredrar att återvända – gärna med stöd från Sveriges sida – kommer de då också att ha bättre möjligheter att faktiskt göra det. Det har i andra flyktinggrupper visat sig att det är just de starkare som tar steget att återvända. Det är den gruppen som klarar ett uppbrott till. Därför är Sveriges politik enligt min bestämda uppfattning till fördel både för flyktingarna och för det svenska samhället.

Anf. 25 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag vill särskilt ägna mig åt det som kulturministern tar upp om samordningen och nivån på flyktingmottagandet i Europa. Kulturministern talar väl om EU:s ministerråd. Jag har väldigt svårt att förstå det, eftersom EG-parlamentet har riktat oerhört stark kritik mot ministerrådet, vilket jag också har angett i min interpellation.

Samtidigt säger kulturministern att frågorna om massinvandring skall tas upp inom ESK. Det tycker jag är bra, eftersom ESK för närvarande har den bredden att det kan vara lämpligt. Det hindrar emellertid inte att man tar upp frågorna även i andra forum.

På sikt är det enligt min mening genom Europarådet som det skall vara möjligt att nå ett mer omfattande resultat för hela Europa. Det skulle kunna uppnås genom en förstärkning av Europarådets enda tänkbara institution, nämligen CAHAR. Då måste dess roll, instruktioner och resurser kraftigt förstärkas. Det är det som jag tycker kulturministern borde agera för.

Det behövs emellertid ytterligare ett forum inom Europarådet, en ansvarig och samordnad byrå med mer verkställande makt än andra nu befintliga internationella forum. I det här sammanhanget förtjänar den danska regeringens i april 1993 lanserade förslag om bildandet av en europeisk flykting-

kommission noggrann uppmärksamhet. Vad vill kulturministern säga på den punkten?

Anf. 26 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Kulturministerns svar förbryllar mig faktiskt en hel del. Man kan ju fortsätta att fråga sig: Varför skall det inte ske någon samordning i Norden över huvud taget? Varför skall Sverige köra på tvärs mot både UNHCR och Danmark? Hur det blir i Norge vet vi faktiskt inte förrän framtåt årsskiftet – det pågår där en intensiv debatt. Kulturministern vill att vi skall köra vår egen linje, som egentligen är helt på tvärs mot linjen i de flesta länder.

Jag tycker att Birgit Friggebo blandar bort korten. När jag tar upp Danmarks flyktingpolitik beträffande bosnierna kontra Sveriges, säger kulturministern med skärpa att UNHCR visst predikar att man i starten skall ge tillfälliga uppehållstillstånd. Jag har inte med ett ord förnekat att vi skall ge tillfälliga uppehållstillstånd. Det är precis den politik vi förespråkar. Vi skall ge tillfälliga uppehållstillstånd till alla som kommer hit.

Jag kan därför egentligen inte förstå hur kulturministern i det här fallet resonerar i fråga om Danmark. Danmark ger ju just tillfälliga uppehållstillstånd. Jag ville i mitt första anförande påpeka att jag tycker att Sverige skulle köra samma politik som Danmark, nämligen att ge tillfälliga uppehållstillstånd och inte starta med att integrera människorna i samhället, som vi nu gör här. I stället skulle alla insatser inriktas på att människorna kan åka tillbaka. Sedan får man se om tidsutdräkten blir så lång att de inte kan åka tillbaka.

Att ge temporära uppehållstillstånd är ju egentligen ett sätt att klara ut den här problematiken och se till att människorna inte får den uppfattningen att de skall komma hit till Sverige och få stanna här för gott.

När jag var nere på Asylbyrå syd sade man att man hade pratat med en del människor – om jag kommer ihåg rätt rörde det sig om unga män i åldern 18–35 år. Vi här i Sverige säger ju ofta att de flesta av de människor som kommer hit vill tillbaka till sitt hemland. Men bland de här personerna var det inte en enda som ville åka tillbaka, utan alla ville stanna i Sverige. Jag kan förstå att de vill stanna i Sverige – det skulle jag också vilja om jag kom från ett land med en helt söndertrasad infrastruktur, där familjer kanske har splittrats, där en del är döda och man inte känner till andras öde.

Det är ganska klart att det är på det sättet, och det finns alltså egentligen ingen anledning för oss att diskutera det här. Vi bör därför i stället se till att vi inför temporära uppehållstillstånd och att integreringsprocessen påbörjas först efter det att man vet att de här människorna inte på väldigt lång tid kommer att kunna föras tillbaka till sitt ursprungsland.

Anf. 27 BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Hans Göran Franck sade att jag talade väl om ministerrådet i EU. Jag tycker att jag hade en annan infallsvinkel när det gällde kritik av ministerrådet, nämligen att de inte har gjort särskilt mycket på det här området. Men Hans Göran Franck menade att det som de hade gjort var på väg åt fel håll.

Så sent som i går var jag i Bryssel och träffade ministerrådets invandringsansvariga. Då tog jag upp bristen på initiativ just i fråga om asylpolitiken, flyktingpolitiken och invandringspolitiken. Man riskerar att förrirra sig i saker som visserligen är viktiga, men som ändå är detaljfrågor. De kan röra polissamarbete och gränskontrollfrågor.

Det faktum att vi nu efter mycket arbete har lyckats att få upp massflyktsituationen på ESK:s dagordning utesluter inte att vi också använder andra forum. Men när man nu har hittat ett bord att lägga frågan på och det finns en politisk bredd, bör man försöka åstadkomma resultat där. Det innebär inte att man utesluter andra former av samarbete när det kanske blir fråga om att underteckna något avtal eller att få fram en europeisk konvention. Då kan man hitta ett annat forum.

Hans Göran Franck frågade vilken syn jag har på förslaget från Danmark om en europeisk flyktingkommission. Vi har förhållit oss litet avvaktande, därför att vi anser att det finns så väldigt många forum i dag där dessa frågor diskuteras. Att skaffa ett till tror vi inte vore särskilt klokt. Man kan nog säga att detta också har varit den samfälliga reaktionen från andra europeiska stater. Vi har åtta tio forum där frågorna kan diskuteras, och jag tror att det vore synd att återigen försöka hitta en ny institution.

Lars Moquist tog upp frågan om varför vi inte kan samordna oss åtminstone i Norden. När det gällde just bosnierna gjordes en mycket stor samordning med Danmark. Vi förde diskussioner, och båda länderna hade förslag om överföring av flyktingar via kvot. Vi införde visum gemensamt och samarbetar nere i området tillsammans med UNHCR i uttagningen av nya flyktingar.

Lars Moquist driver en tes om att UNHCR på något sätt skulle ha bestämt vilka mottagningsförhållanden vi skall ha i Sverige. Så är det inte. När jag poängterar att UNHCR har sagt att man åtminstone skall ge temporärt skydd, så innebär det inte att UNHCR utesluter möjligheten att ge permanent skydd. Det har vi valt att göra i Sverige, i enlighet med den tradition som vi har att ge människor en fastare grund att stå på. UNHCR kritiserar inte alls Sverige för detta.

Om man mer regelmässigt skall tillämpa temporära eller tillfälliga uppehållstillstånd måste man alltid ta ställning till frågan: för hur länge? Det är fullständigt uteslutet att man skulle gå på Ny demokratis förslag, som innebär att människor under tio års tid skulle kunna leva på nåder i Sverige. Barnens hela uppväxttid och skolgång skulle präglas av osäkerhet: Får vi stanna eller inte? Hur ser utvecklingen ut?

Jag tror inte alls att det skulle bidra till stabilitet i det svenska samhället eller till att dessa människor kan bearbeta sina fruktansvärda upplevelser.

Lars Moquist sade att man får se hur lång tid det blir. Bosnierna har redan varit här ett och ett halvt år. Jag är alldeles övertygad om att det finns en samfällig uppfattning i denna kammare om att vi inte ser något slut på kriget i Bosnien. Den bedömning som regeringen gjorde i juni när vi beslutade om permanenta uppehållstillstånd har kraftigt stärkts under den senaste perioden; man ser inte något snart fredligt slut.

Lars Moquist beskrev situationen i Danmark, att människor bor i tillfälliga förläggningar, som sedan skall tas med ner till Bosnien. Sverige är redan

på plats i Bosnien och uppför förläggningar för de många lidande människor som finns där nere.

I de länder som tillämpar tillfälliga uppehållstillstånd förs redan en diskussion, och kritik är på gång, inte minst i Österrike. Man frågar sig: Vad skall vi göra när de tillfälliga uppehållstillstånden går ut? Måste vi ändå inte se till att dessa människor får en fastare framtid i vårt land?

Det är något av en flykt från verkligheten och ett önsketänkande att säga att människor kan vara här tillfälligt i tre, fyra eller fem år och att vi sedan kan kasta ut dem och skicka tillbaka dem. Så enkelt är det faktiskt inte.

Anf. 28 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag instämmer i Birgit Friggebos yttrande om att det är en alldeles för stor splittring mellan internationella organ. På den punkten måste den svenska regeringen ha en strategi och nu säga att man får nöja sig med ESK när det gäller massflyktssituationer. Det är ett bräckligt instrument, men det är ändå allomfattande.

Europarådet är på väg att bli allomfattande. Det har helt andra resurser och större möjligheter till konventionsskrivande och konventionsarbete än någon annan europeisk instans. Dessutom har vi en Europakonvention, som är väldigt viktig. Den behöver förstärkas och byggas ut. Det vore välgörande med en satsning på ett organ som kan ta ledningen för detta, och som kan bli allomfattande. Det kan aldrig EG, eller EU, bli.

Jag vill också säga något om viseringsinstrumentet. Statsrådet sade att det är oundvikligt att man i vissa extrema situationer använder viseringsinstrumentet för att uppnå effekter på flyktingpolitiken. Dess värre har viseringsinstrumentet använts i för stor utsträckning i många länder, också här i Sverige.

Jag vill framhålla att tillgripandet av viseringstvånget är en nödlösning, som innebär att man avstår från att komma till rätta med problemen på ett mer konstruktivt sätt. Därför är vägen som EU:s ministerråd har slagit in på mycket farlig. Man har mer eller mindre följt varandras exempel och använt viseringsinstrumentet.

Moquist talade om återvändandet. Även jag efterlyser faktiskt ett återvändandeprogram. Häromdagen hade jag besök av en företrädare för den chilenska regeringens återvändandeorgan. Det var mycket intressant att lyssna när han talade om detta.

Gång på gång, under många år, har jag efterlyst ett återvändandeprogram. Vi behöver ett sådant. Det vi har nu kan inte betecknas som ett rejält återvändandeprogram. Jag tror att det skulle få stor betydelse, inte bara i sak utan också psykologiskt, om man agerade för – och det vill jag markera – ett frivilligt återvändande. För detta har UNHCR en klar strategi som man kan följa.

Anf. 29 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Kulturministern tar upp detta med samordning och säger att det förekommer mycket samordning inom Norden, inte minst med Danmark. Då pekar kulturministern egentligen på en samordning av en annan art än den som gäller mottagandet av 12 000 bosnier i Danmark respektive

42 000 bosnier i Sverige. Kulturministern pekar på sådana saker som att vi har kvottillämpning och att det görs insatser i närområdet. Det är bra. Men det jag ville peka på var att man har en helt annan politik beträffande de bosnier som redan finns här. Det är här jag efterlyser en annan politik.

När det gäller människor från närområdet tycker vi i Ny demokrati inte att man över huvud taget skall ge dem uppehållstillstånd här. Man skall se till att hjälpen sker i närområdet.

Men när det gäller dessa 42 000 bosnier är det inte rimligt att skicka tillbaka dem direkt. De bör få tillfälliga uppehållstillstånd. Vi bör se till att vi har en politik som innebär att vi följer UNHCR:s rekommendation, nämligen att det skall vara repatriering i första hand. Därefter får man ta ställning till hur snabbt man skall köra i gång med en integreringspolitik.

Hans Göran Franck säger att detta inte skall splittras upp på flera organisationer. Jag håller helt och hållet med om det. Det skall vara UNHCR:s policy som präglar flyktingpolitiken. De har en övergripande kontakt med flyktingsituationen i hela världen. Därför bör vi egentligen utgå från vad de säger.

När det gäller hoten från massflyktssituationer tog jag upp det med Birgit Friggebo för ett par veckor sedan. Det är ganska beklämmande att höra hur kulturministern vrider på det som har yttrats tidigare i debatten och kommer med rena lögnen. Därför vill jag upprepa det jag påstod i den diskussionen en gång till. Det är Gunnar Jervas på Utrikespolitiska institutet som har skrivit följande: Ett annat sätt att uppskatta det framtida migrationstrycket är genom opinionsundersökningar. EG:s opinionsinstitut Eurobarometer redovisar nyligen en sådan undersökning för 18 länder i Östeuropa, inklusive före detta Sovjetunionen. Omkring 17 miljoner totalt sade sig fundera på att emigrera till Västeuropa medan 2,7 miljoner redan bestämt sig för detta.

I Birgit Friggebos svar, som jag inte fick replik på, säger hon att Lars Moquist framför synpunkter på att 17 miljoner människor är på väg till Sverige. Jag sa inte ens att 17 miljoner människor var på väg till Västeuropa. Jag sade att 2,7 miljoner människor, enligt Gunnar Jervas, är på väg till Västeuropa, alltså inte till Sverige. En del av dessa kommer naturligtvis till Sverige. Hur man än ser på debatten skall man komma med korrekta sakuppgifter. Detta yttrades av mig några minuter innan kulturministern säger något som går tvärtemot.

Anf. 30 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Arbetet i den omtalade flykting- och invandrarpolitiska utredningen har ju kommit i gång. Vi har fått olika rapporter och underlag. Vi skall inte stå här och diskutera vårt inre arbete där, men en rapport som kommer att publiceras inom kort är en rapport som Jonas Widgren har gjort. Den handlar om förhållandena i tolv västerländska länder. Det gäller asyl-lagstiftning, praxis och en del andra bestämmelser.

Den visar en ganska klar tendens att alla andra länder i allmänhet – inte i varje enskild fråga, men i allmänhet – har en mer restriktiv hållning till och syn på asylfrågor och liknande än vad vi har. Det kan vara intressant att ha det som bakgrund när kulturministern nämner att det är vi som skall omforma Europas politik på det här området när vi blir medlemmar i EG. Jag

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

tror att vi i utredningen har klart för oss att vi gradvis måste försöka anpassa vår politik till den som i allmänhet kommer att gälla i Europa i framtiden, även om vi inte vet exakt hur den kommer att utformas.

Vi har vidare diskuterat UNHCR:s linje när det gäller detta med repatriering. Om vi skulle ta till oss och omfatta repatrieringslinjen i den framtida flykting- och invandrapolitiken innebär det i stor utsträckning ett brott med den politik som bedrivs i dag. Det tycks finnas en positiv inställning hos kommitténs ledamöter till att utreda detta och titta på det noggrannare. Det finns en rätt stor sympati för den här linjen, nämligen att man i första hand skall repatriera och först i andra eller tredje hand försöka integrera så gott det går, om repatriering inte är möjlig. Då skall man också ha omfattande integrationsprogram för dem som har fått uppehållstillstånd eller varit här en längre period.

Om vi har repatrieringslinjen som huvudspår kommer vi automatiskt att hamna i en diskussion om inte just tillfälliga uppehållstillstånd är det primära att använda sig av. Då måste vi vara mycket noga med att sätta en rimlig tidsgräns – två år kanske, inte längre – för att därefter besluta om ett mer permanent uppehållstillstånd, om repatriering inte är möjlig.

Jag tror personligen att denna inställning, denna hållning, som inte är utan problem, kommer att kunna omfattas med större lätthet av svenska medborgare, kommuner och andra. Jag tror att det går lätt att få acceptans för en sådan linje.

Anf. 31 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag är glad över att Hans Göran Franck och jag är ganska överens om att det är bra att man koncentrerar sig på några forum där man kan räkna med att få resultat. När det gäller massflyktssituationen tror jag att ESK är ett sådant. Jag tror att det är viktigt att vi ägnar mycket tid åt EU eftersom EU-länderna ibland uppträder som en enhet i andra organ. Då är det viktigt att bearbeta dem. UNHCR är självfallet en gammal samarbetspartner som vi på alla sätt stöder och tar hjälp av.

Frågan om tillfälliga eller permanenta uppehållstillstånd har väl inte riktigt med interpellationsdebatten att göra. Men det är ändå intressant att notera den skillnad som finns i synen på om man skall behandla människor med tvång eller med frivillighet. Jag delar helt uppfattningen att vi i Sverige har varit mycket dåliga på att möjliggöra för människor att återvända. Vi har inte haft bra återvändandeprogram. I utredningsdirektiven till den stora invandringsutredningen finns detta framtaget. Jag har här i kammaren tidigare sagt att detta är en stor brist i den svenska flyktingpolitiken.

Då uppstår frågan om man skall möjliggöra för människor att återvända eller se till att folk hålls vid sidan av det svenska samhället under den tid de sitter här – i åratal – för att sedan tvångsvis kastas ut. Här går skiljelinjen. Vi kan jämföra med om vi själva vill åka till ett land. Skulle vi då föredra att få vara som vilka vanliga människor som helst och bo i det landet för att sedan välja att åka tillbaka eller tas på nåder med veckovisa tillstånd och inte veta hur framtiden ser ut? Jag vill inte påstå att det är en särskilt relevant jämförelse eftersom en flykting har en helt annorlunda situation. Detta gör

det ju ännu svårare. De här människorna har gått igenom fruktansvärda upplevelser.

Det är intressant att Lars Moquist nu talar om att vi skall följa UNHCR i alla lägen. Så lät det inte när kosovoalbanerna kom för några år sedan i stora mängder. Där följde vi till punkt och pricka UNHCR:s bedömning av situationen där nere och av vad vi skulle göra. Då var det ett annat ljud i skällan. Då passade inte UNHCR:s rekommendationer.

Låt mig sedan beklaga att Lars Moquist har tagit illa vid sig av en tidigare debatt här i kammaren. Var och en får väl stå för vad hon eller han säger. Det är bara att läsa i protokollet vad som står som referat från debatten. Jag konstaterade bara att Lars Moquist och nydemokraterna i dessa diskussioner ofta bygger upp jättelika hot och nämner siffror på människor som skall välla över Europa, Sverige eller något annat land.

Anf. 32 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Jag har förstått att regeringen nu planerar en lagstiftning vad gäller tillfälliga uppehållstillstånd i samband med massflyktsituationer. Själva instrumentet tillfälliga uppehållstillstånd är uppenbarligen inte heller främmande för kulturministern.

Också i direktiven till utredningen anges det att frågan om tillfälliga uppehållstillstånd skall ses över. Jag antar att det i den proposition om tillfälliga uppehållstillstånd i massflyktsituationer som så småningom kommer också föreslås att utredningen skall undersöka om systemet skall byggas ut eller övervägas ytterligare.

Jag tror egentligen inte att kulturministerns uppfattning är så mycket anorlunda än vår. Det har hon i varje fall inte uttryckt i skrift. Diskussionen gäller det beslut som fattades angående Bosnien. Det beslutet är fattat. Man kan ha haft litet olika utgångspunkter för vilket slags beslut man skulle fatta, men nu är det fattat. Nu skall vi arbeta för att bosnierna skall få en bra framtid här i Sverige. Där delar jag helt kulturministerns uppfattning.

Det jag talade om var den framtida inriktningen av vår flykting- och invandringspolitik. Den kan komma att förändras i den riktning jag tidigare redogjorde för.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

På förslag av tredje vice talmannen beslöt kammaren kl. 14.21 att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30 då den muntliga frågestunden skulle börja.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

5 § Muntliga frågor till regeringen

Anf. 33 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vi fortsätter nu kammarens överläggningar med muntliga frågor till regeringen. Jag hälsar välkommen vice statsminister Bengt Westerberg, som svarar på övergripande frågor, förutom frågor inom sitt sakområde. Jag hälsar också statsrådet Görel Thurdin, justitieminister Gun Hellsvik, finansminister Anne Wibble och civilminister Inger Davidson välkomna.

Fallskärmsavtal

Anf. 34 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Återigen har fallskärmsavtalen framkallat folkets ilska, denna gång de mycket frikostiga avtalen inom fackföreningsrörelsen. Min fråga till regeringen är, mot den bakgrunden, följande: Kommer regeringen att agera i frågan om olika former av fallskärmsavtal? Vilken är i så fall regeringens handlingslinje?

Anf. 35 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Regeringen kan svårligen agera vad beträffar fallskärmsavtalen inom den fackliga rörelsen. Jag delar Hugo Bergdahls moraliska upprördhet, att det är ett oskick att det förekommer, vare sig det är inom facket eller på andra håll.

Regeringen har agerat i en del fall som rör statliga verksamheter, t.ex. Nordbanken. Vi har med omfattande juridisk hjälp undersökt huruvida det var möjligt att få tillbaka de pengar som utbetalades i form av mycket stora fallskärmar. Det visade sig enligt juristernas råd inte vara möjligt att göra. Vi har ändå beslutat att väcka talan mot vissa personer i den gamla styrelsen inom Nordbanken för att om möjligt rätta till en del missförhållanden och i bästa fall få tillbaka en del pengar som där har hanterats på ett möjligt otillbörligt sätt.

Därtill kommer att det inom Finansdepartementet, som jag känner bäst, pågår ett arbete för att se till att ingen av oss anställd chef har några otillbörliga fallskärmsklausuler i sina anställningsförhållanden. Även inom övriga delar inom regeringskansliet pågår ett sådant arbete för att se till att det inte finns några avtal om enorma miljonbelopp som skulle kunna utdelas på, tycker vi, väldigt lösa och helt godtyckliga grunder. Jag instämmer i upprördheten.

Egentligen tycker jag att detta måste vara en ytterst angelägen fråga för näringslivet och alla berörda. Inte minst upprördhet hos medborgarna tror jag är ett mycket verksamt medel mot sådana här orättvisa och stötande avtal.

Anf. 36 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! När riksdagen 1991 fattade beslut om Öresundsbron var en av de förutsättningar som låg till grund för beslutet att projektet skulle kunna genomföras utan några insatser av skattepengar. Under senare tid har det rests en del frågetecken om huruvida detta är möjligt. Jag vill därför ställa en fråga till vice statsministern om regeringen är beredd att låta genomföra en oberoende och fullständig ekonomisk analys av Öresundsbroprojektet och att låta en sådan analys redovisas för riksdagen innan regeringen fattar ett eventuellt beslut om byggstart.

Anf. 37 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det var framför allt på danskt önskemål som hela finansieringen inte lades hos det konsortium som skall bygga bron, om tillstånd ges. Konsortiet skulle nog än i dag vara berett att ta den ekonomiska risken. Detta, liksom deras kalkyler, tyder på att det finns ganska goda marginaler. Det har redovisats för regeringen. Det har granskats från Finansdepartementets sida. Vi tycker inte att det finns grund för att ifrågasätta dessa kalkyler, som de ser ut nu.

Nedskärningar i statens utgifter

Anf. 38 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Herr talman! Min fråga är till finansministern och gäller nedskärningar av statens utgifter. Vi har haft olika seminarier. Alla kan läsa i tidningar och lyssna på internationella experter. De säger alla samma sak: Om Sverige, i det prekära läge vi nu befinner oss i, skall på något sätt imponera, måste vi skära i de statliga utgifterna.

Jag kan se att denna regering, precis som den tidigare, nu har hemfallit åt att i stället förstärka budgeten genom att höja skatterna. Jag skulle vilja höra vad fru finansministern har att säga om just statens utgifter inför det kommande året. Jag tror att det skulle vara ett mycket viktigt meddelande.

Anf. 39 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det gläder mig mycket att Ian Wachtmeister ställer frågan. Jag utgår från att den också följs upp med beslut om besparingar och stöd för besparingsförslag när de presenteras i riksdagen. Det har lagts fram ett antal sådana förslag just nu.

I den saneringsplan för att bli av med underskottet som regeringen presenterat och som riksdagen antog i våras, finns en kombination av minskade utgifter och ökade intäkter. Jag tycker att det är en mycket väl balanserad kombination. Resultatet av denna politik är att under ett antal år fram till 1998, den s.k. saneringsperioden, kommer de offentliga utgifterna att minska, från dagens mycket höga andel på över 74 % till ungefär 59 %. De offentliga utgifterna räknar man ibland, litet oegentligt, som andel av BNP. Det är ett slags mått.

Jag tycker att detta är en mycket bra politik. Den kräver dock medverkan från riksdagens alla ledamöter för att kunna genomföras på ett så bra sätt som möjligt.

Anf. 40 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Herr talman! Jag vill upplysa kammaren och även fru finansministern om att stöd för skattehöjningar inte är samma sak som stöd för besparingar i de statliga utgifterna. Vad jag talar om är att sänka statens utgifter. Där ställer vi upp på alla möjliga sätt. Däremot kanske vi inte ställer upp på alla era förslag om att höja skatten. Det kanske innebär en budgetförstärkning, men det är en mycket stor skillnad. Det imponerar inte på någon om man höjer skatterna.

Jag ställde frågan en gång förut till statsministern, om det i den budgetberedning som börjar endera dagen finns några heliga kor vad gäller att skära i utgifterna, inte att höja skatterna, dvs. om det finns områden som man inte vågar peta i på grund av regeringens sammansättning eller av något annat för oss dolt skäl.

Anf. 41 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag får nog konstatera att den politik som riksdagen redan har tagit ställning för innebär att de offentliga utgifterna i relation till hela landets ekonomi minskar högst avsevärt i och med de förslag som finns i saneringsprogrammet.

Det är alldeles riktigt som statsministern har sagt, att det inför nästa års budgetproposition inte finns några i förväg givna, heliga kor. Allting finns på bordet och diskuteras. Innehållet i detta förslag är, som jag möjligen tror att Ian Wachtmeister vet, faktiskt i slutdiskussionerna nu. Tabellverk och siffror är på väg att låsas. Det kommer att presenteras för riksdagen i början av nästa år. Där kommer att finnas utgiftsminskningar, det kan jag garantera.

Miljöprövning av nya vägprojekt

Anf. 42 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Görel Thurdin. Det gäller prövningen av vägprojekt. Miljöprövning har hittills skett framför allt enligt miljövärdslagen. Vissa signaler tyder nu på att även prövning enligt naturresurslagen, NRL, skall ske. Avser regeringen att miljöprövning av nya vägprojekt i fortsättningen skall ske enligt naturresurslagen och är det i så fall en praxisändring?

Anf. 43 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Det förekommer många diskussioner både här och i EG om att man måste få till stånd en annan tingens ordning för planeringen av projekt som har stor miljöpåverkan, även vad gäller valet av lokalisering. Naturresurslagen är ju till för att vi skall kunna komma fram till goda lösningar på de beställningar som samhället gör.

Det ligger på regeringens bord i dag ansökningar från länsstyrelser och från Vägverket om prövning av vägprojekt enligt 4 kap. naturresurslagen. Man anser det nödvändigt att regeringen tar ställning till olika alternativa lösningar i sådana väsentliga frågor.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Muntliga frågor till
regeringen*

De ideella organisationerna

Anf. 44 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till civilminister Inger Davidson.

Vi har i vårt land rätt stora behov inom olika sektorer. Jag undrar om civilministern har något förslag till hur vi skall kunna få fart på de ideella organisationerna, som ju ofta är en fantastisk resurs i sådana sammanhang.

Anf. 45 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Ja, vi har stora behov, men jag tycker att vi skall akta oss för att blanda in de ideella organisationerna i dessa sammanhang. Det är en ofta förekommande missuppfattning att man skall använda sig av dem för att spara pengar. Jag tror att det är fel väg att gå.

Däremot skall vi försöka att på olika sätt uppmuntra och bereda vägen för de ideella organisationerna när det gäller att ta ett större ansvar i samhället. Det gör vi också på olika sätt.

Det kanske mest aktuella är att regeringen har tillsatt en beredning för att främja den ideella sektorns utveckling. Den skall bl.a. kartlägga hur denna sektor ser ut i dag och vad den gör. Den skall vidare mäta de samhällsekonomiska vinster som vi gör med hjälp av denna sektor. Det handlar om att ta bort regler och lagar som kan lägga hinder i vägen för en samverkan mellan offentlig sektor och ideell sektor osv.

Denna fråga är alltså mycket aktuell inom regeringen. Jag förväntar mig personligen mycket – och jag vet att övriga statsråd delar den inställningen – av samhällsutvecklingen på detta område.

Den kommunala självstyrelsen

Anf. 46 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Också jag har en fråga till civilminister Inger Davidson.

I regeringens budgetproposition i januari skrev civilministern att det är oerhört viktigt att vi slår vakt om det kommunala självstyret och att det utvecklas. Jag vill fråga om civilministern anser att skolpengen, vårdnadsbidraget, regler för hur kommunerna skall sköta sin upphandling och kommunalt skattestopp är exempel på hur regeringen vill utveckla det kommunala självstyret.

Anf. 47 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Den kommunala självstyrelsen är en oerhört viktig del av hela den svenska offentliga verksamheten, och vi vill slå vakt om den. Det är alldeles riktigt att vi har haft ett skattestopp. Det infördes av socialdemo-

kraterna och har nu upphävts. Det har prövats mycket noga, och man kom fram till att man kunde ha ett sådant skattestopp under en viss tid, dock inte under någon längre period, utan att det skulle få någon inverkan på kommunernas självstyrelse.

Vi följer denna fråga mycket noga, inte minst inför närmandet till EG. Det har tillsatts en speciell konsekvensutredning, som skall studera hur kommuner och landsting påverkas av ett eventuellt medlemskap, och i det sammanhanget är den kommunala självstyrelsen en mycket viktig del.

Staten har som sin uppgift att lägga fast vad som skall göras, sett över hela landet, men det är viktigt att överlämna till kommunerna att genomföra detta på det sätt som de själva önskar, och då kan det bli litet olika i skilda kommuner. Vi öppnar i regeringen nu möjlighet för detta.

Anf. 48 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag måste få ställa frågan hur man öppnar för detta. Skolpengen och vårdnadsbidraget är två exempel som visar att kommunerna inte längre har möjlighet att själva planera exempelvis den utbildningspolitik som man vill ha i en kommun, eftersom de regler som stiftats av den borgerliga majoriteten i riksdagen helt enkelt gör det omöjligt för skolstyrelserna och barnomsorgs- och utbildningsnämnderna att bestämma över kommunernas skolpolitik.

Anf. 49 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Jag delar inte Elvy Söderströms åsikt att vi försämrar kommunernas möjligheter. Vi ger dem tvärtom större möjligheter att bedriva en differentierad verksamhet, bättre anpassad till deras egna förhållanden. Tidigare hade man ett enda skolsystem, som alla skulle anpassa sig till. Nu ger vi möjligheter för kommunerna att ge bidrag på ungefär lika villkor till fria skolformer. Jag tycker att det snarare är en breddning av den kommunala självstyrelsen än tvärtom.

Valet i Ryssland, m.m.

Anf. 50 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag har två korta frågor till Bengt Westerberg. Jag ställer den första till honom i hans egenskap av vikarierande statsminister.

Enligt pressen har Carl Bildt i samband med besöket i Moskva uttalat sig mycket klart vad gäller partivalet. Jag undrar om också den svenska regeringen har tagit ställning vad gäller valet i Ryssland.

Den andra frågan gäller Bengt Westerberg som socialminister. Bengt Westerberg har länge kämpat för att få igenom en barnomsorgslag, och det föreligger nu ett förslag till en sådan.

Regeringsrätten har nyligen avkunnat en dom som berör fritidshemmen i Stockholm. Den ansåg att det var rätt och möjligt för Stockholms stad att lägga ned befintliga och fungerande fritidshem. Bedömer socialministern att detta skulle ha varit möjligt, om denna lag om barnomsorg hade varit i kraft redan nu?

Anf. 51 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Den första frågan avsåg, om jag förstod den rätt, huruvida regeringen har tagit ställning till partivalet i Ryssland, och det har regeringen självfallet inte gjort.

Den andra frågan gällde barnomsorgslagen och fritidshem i Stockholm. Min bedömning är att domen inte hade förändrats av den nu föreslagna lagstiftningen. Vi har i själva verket försökt att omformulera lagen något för att kunna genomföra sådana förändringar som man gjort i Stockholm, där man vill utforma fritidshemsverksamheten på annat sätt än i traditionella fritidshem. Vi tycker att det är rimligt att man kan göra det, om man därigenom kan spara pengar och reservera resurser för andra former av barnomsorg liksom också att kvantitativt upprätthålla skolbarnsomsorgen.

Arbetslöshetsförsäkringen

Anf. 52 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till socialministern.

Jag undrar om socialministern har gjort någon bedömning av riskerna för ett utökat socialbidragsberoende med anledning av en del av regeringens förslag, t.ex. förslaget om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Vilka konsekvenser får dessa för den generella välfärdspolitiken – idén är ju att den skall vara generell och inte behovsprövad – och för kommunernas möjligheter att också i fortsättningen ge god vård åt barn och äldre?

Anf. 53 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Ja, vi har gjort sådana bedömningar. Vi har dels försökt bedöma i vilken utsträckning de besparingar som vi gjort i arbetslöshetsförsäkringen har några direkta effekter på socialbidragen. Sådana effekter kan förekomma, dock i mycket begränsad utsträckning. I förhållande till besparingen är det mycket marginella belopp som socialbidragen kan öka.

När det gäller de nu aktuella förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen, dvs. att denna görs allmän och att den tid under vilken arbetslöshetskasseersättning kan utgå begränsas, är det svårt att summera effekterna. Att arbetslöshetsförsäkringen blir allmän är ett sätt att minska utgående socialbidrag, medan däremot riskerna för utförsäkring möjligen kan öka. Men vi menar att det rätta sättet att lösa de problemen inte är att låta a-kasseersättning betalas ut under längre perioder, utan att sätta in effektiva åtgärder mot långtidsarbetslöshet. Därmed räknar vi med att sammantaget snarare kunna få ett minskat socialbidragsberoende än ett ökat sådant.

Anf. 54 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Det finns olika beräkningar av vilka effekter detta får. De beräkningar som jag har sett, och som jag dessutom tror på, visar att dessa slår igenom redan i år, eftersom det inte blir någon allmän arbetslöshetsförsäkring. Jag hoppas att socialministern kan tänka om i denna fråga.

Anf. 55 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag delar inte den bedömning som Lena Öhrsvik gör av vilka effekter detta kommer att få i år. De effekter som man har pekat på ligger längre fram i tiden, men dessa skall vi försöka undvika genom andra typer av insatser.

Transport av farligt gods på Östersjön

Anf. 56 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Thurdin. Östersjön är ett mycket känsligt innanhav. Många länder är beroende av att vattnet i Östersjön är rent och friskt inför framtiden och att det inte utsätts för olika miljökatastrofer.

Ett sådant katastrofhot kan vara fartygsolyckor på Östersjön. Riksdagen har vid flera tillfällen skarpt uttalat att man bör få till stånd internationella överenskommelser vad gäller anmälningsplikt exempelvis vad avser destination, last, etc. så att man kan minska riskerna för sådana olyckor.

På vilket sätt avser statsrådet och regeringen agera för att få till stånd sådana internationella överenskommelser om Östersjön?

Anf. 57 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Miljödepartementet har tagit initiativ i den här frågan. Jag kan inte exakta detaljer, eftersom det är Olof Johansson som har initiativet.

Det är alldeles klart att vi måste reda ut olika ansvarsförhållanden kopplade till sådana olyckshändelser. Sjöräddningen ansvarar för sitt område. Kustbevakningen svarar för miljöövervakningen och sådana frågor. Därutöver finns Naturvårdsverkets miljöskydds krav, osv. Olika myndigheter är kopplade till olika delar av det som t.ex. befinner sig på ett fartyg.

Det gäller att överbrygga så att man kan hantera dessa delar utan att någonting hamnar mellan stolarna, vilket inträffade i samband med den fartygsolycka som jag tror att Sven-Olof Petersson avser.

Initiativ har tagits. Jag hoppas att vi så småningom skall kunna redovisa ett bra resultat av detta.

Finansdepartementets broschyr om finanskrisen

Anf. 58 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Jag har en fråga till finansministern. På skattebetalarnas bekostnad har regeringen gett ut ett antal grovt vilseledande böcker och broschyrer. En heter Förnyelsen av Sverige. En annan heter Att renovera en förfallen kriminalpolitik.

Nu har Finansdepartementet gett ut en bok om finanskrisen i 80 000 exemplar. Det är såvitt jag förstår en rekordsatsning. Min fråga är: Vad kostar kalaset? Delar finansministern den uppfattning som finns i boken, nämligen den att inflationen var högre på 80-talet än på 70-talet?

Anf. 59 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag kan tyvärr inte svara på vad utgivandet av den broschyr som Jan Bergqvist nämner specifikt kostar, eftersom hanteringen ligger under Bo Lundgren och inte direkt under mig. Jag kan däremot slå upp uppgiften och återkomma med information om detta.

Jag tycker att det är ett bra initiativ att se till att det går ut bred information om vilka faktorer som har medverkat till att skapa den finanskris som innebär mycket stora problem. Det skall vi vara medvetna om, även om det värsta nu är över.

Så sent som för ett halvår sedan var bedömningen – och det var ännu värre tidigare – att finanskrisen skulle leda till oerhört stora problem inom betalningssystemet, inom banksystemet, inom hela den finansiella sektorn, för alla låntagare, för en lång rad vanliga hushåll och naturligtvis också för statsbudgeten. Staten kunde bli tvingad, och har blivit tvungen, att betala mycket stora belopp.

Staten har hittills betalat ut 44 miljarder kronor. Det är fasansfulla belopp. Det är ett mycket bra initiativ att ge ut lättillgänglig information om vad som har skapat denna krissituation inom den finansiella sektorn.

I fråga om inflationstalet för 1980-talet respektive 1970-talet har jag inte alla siffror i huvudet. Men under 1980-talet hade vi i detta land en inflationsnivå som med 4 procentenheter per år översteg inflationstakten, dvs. prisökningstakten, i med Sverige jämförbara länder. Denna skillnad till Sveriges nackdel – och till nackdel för löntagare och arbetande människor i Sverige – var en mycket viktig orsak till de uppkomna problemen i det finansiella systemet.

Sjukersättningen

Anf. 60 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! I krisuppgörelsen mellan Socialdemokraterna och borgarna i våras träffades bl.a. en uppgörelse om att sjukersättningen skulle minska till 70 %. Ändringen trädde i kraft den 1 juli. Den innebär att redan hårt drabbade grupper fick det ännu värre.

På grund av detta känsliga beslut bad utskottet att regeringen skyndsamt skulle göra en utvärdering av effekterna och snarast återkomma. Min fråga är: Hur lång period anser ministern vara "skyndsamt"?

Anf. 61 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag kan inte säga exakt när regeringen kan återkomma. Det krävs ett visst underlag för att bedöma effekterna. Men jag vet att min kollega Bo Könberg, som är närmast ansvarig för detta, följer denna fråga noga och återkommer till kammaren om det finns skäl för detta.

Finansdepartementets broschyr om finanskrisen

Anf. 62 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! Finansdepartementet har gett ut en broschyr, som finansministern kallar det, där det står att inflationen var högre under 80-talet än under 70-talet. På fråga om det var på det sättet säger finansministern: Det vet jag inte. Men det är finansministerns departement som har gett ut denna trycksak.

Jag måste få veta hur det är. Gäller det som står i broschyren, eller är det finansministerns "vet ej" som gäller?

Anf. 63 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det gläder mig mycket att två ledamöter från oppositionen i finansutskottet och i skatteutskottet med så stor noggrannhet läser de broschyrer och annan information som kommer från Finansdepartementet. Jag önskar att innehållet i många av produkterna avsatte lika mycket spår.

Jag är helt övertygad om, att om det står i broschyren att inflationstakten var högre under en viss period än under en annan, förhåller det sig så. Det intressanta i sammanhanget är inte decimalerna. Arne Kjörnsberg borde vara väl medveten om att statistik revideras tid efter annan. Vi har ganska nyligen fått ny information om vad som påstods ha hänt under 1989 respektive 1991. Siffror revideras.

Det väsentliga är att den i Sverige mycket höga inflationstakten under 1980-talet, med den då regerande socialdemokratiska regeringen, var en väsentlig orsak till de allvarliga problemen inom den finansiella sektorn.

Regeringens budgetprognoser

Anf. 64 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Även jag läser vad Finansdepartementet ger ut. Jag har särskilt intresserat mig för de budgetprognoser som utgivits. Finansministern har alltid sagt att hon har läget under full kontroll. När man efter varje budgetår blickar tillbaka är det fråga om otroligt stora felslag.

Jag vill fråga finansministern: När finansministern blickar tillbaka, vidhåller hon då uppfattningen att hon har haft läget under full kontroll?

Anf. 65 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart – det kan jag inte på något sätt springa ifrån ansvaret för – att många av de prognoser som givits har visat sig vara missbedömningar av den ekonomiska utvecklingen, som ju har varit mycket mer besvärande för i första hand enskilda människor och även för statsbudgeten än vad vi alla – Finansdepartement, riksdag och ett stort antal andra bedömare av den svenska ekonomin – har förutsett.

Det som nu är väsentligt är att med utgångspunkt i det nuvarande läget se till att problemen inte blir värre utan blir mildare. Hela ekonomin måste åter börja att växa så att människor kan få riktiga jobb och försörja sig på inkom-

ter. Det skall vara huvudprincipen, och inte vare sig arbetslöshetsunderstöd eller andra former av transfereringar.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

Segregation i skolan

Anf. 66 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag har en fråga till civilminister Inger Davidson. I Lokalde-mokratikommitténs betänkande konstaterar kommittén att det finns tenden-ser till ökad segregering på grund av skolpengen, och det sker också en över-kompensation till friskolorna. Kommittén har inte något förslag till åtgärd, trots att kommittén gör detta konstaterande.

Jag undrar om civilministern har uppmärksammat detta och vad civilmi-nistern avser att göra åt frågan.

Anf. 67 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Det finns många som har uttryckt oro för att segregeringen skall öka därför att det nu blir möjligt att välja skola. Vi vill självfallet inte ha en sådan utveckling här i Sverige så som det har blivit på vissa håll i värld-en där denna möjlighet finns.

Men det finns olika sätt att undvika segregering. Vi har försökt att väga in dessa sätt i förslaget till skolpeng. Det handlar om hur stort bidraget som ges till de fria skolorna skall vara och många andra sätt som finns för att kunna styra det hela.

Vi kommer att följa denna fråga mycket noga. Det handlar inte om att man här i Sverige skall kunna köpa sig platser. Så var det tidigare, dvs. bara de som var väl bemedlade kunde köpa sig en plats i en fri skola. Jag menar att möjligheten att välja skola med hjälp av skolpeng kommer att minska segregeringen snarare än att öka den. Vi kommer självfallet att följa utveck-lingen.

Den muntliga frågestunden var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1993/94:39 om flyktingbarns situation i Sverige

Anf. 68 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Margareta Viklund har frågat mig om hur jag kommer att verka för att det tas speciell hänsyn till barnens bästa när beslut om nedlägg-ning av flyktingförläggningar och omplacering mellan flyktingförläggningar fattas och om jag avser att verka för att barnkonventionen blir vägledande i flyktingfrågor som rör barn i Sverige.

Jag kan förstå Margareta Viklunds oro för de barn som tvingas flytta från en förläggning till en annan med allt vad detta medför av nya uppbrott från människor, miljöer och omgivningar, som man fäst sig vid. Det är också en generell målsättning för Invandrarverket, att i möjligaste mån undvika så-

dana omflyttningar. Verkligheten är dock sådan att det är omöjligt att helt undvika detta.

Vi måste ha en organisation för flyktingmottagandet, som är följksam och kan anpassas till förändringar i antalet asylsökande. Av detta följer oundvikligen, att flyktingförläggningar måste kunna läggas ner under perioder då antalet asylsökande är lågt, på samma sätt som de måste kunna öppnas då många asylsökande kommer. Och då går det inte att undvika att också barnfamiljer tvingas till omflyttningar, särskilt som barnfamiljer nu utgör den största delen av de asylsökande.

Invandrarverket disponerar i dag ungefär 250 anläggningar med 83 500 platser. Vid budgetårets slut räknar verket med att ha kvar 73 anläggningar med ungefär 33 300 platser. Det rör sig alltså om en minskning på omkring 50 000 platser på åtta månader.

När man bedömer barnens situation på förläggningarna måste man också ta hänsyn till följande. En stor del av de asylsökande är bosnier. Som bekant har regeringen beslutat att Sverige, som ett av få länder i Europa, i princip skall ge bosnier permanent uppehållstillstånd. Det innebär, att de bosnier som nu finns på förläggningarna har fått klara signaler om att de allra flesta av dem kommer att få stanna i Sverige. Jag vet att det har en positiv inverkan på bosnierna att de redan nu kan börja förbereda sig för en framtid i Sverige och att de därför visar förståelse när det kan bli nödvändigt att flytta från en förläggning till en annan i avvaktan på kommunplacering.

Jag vill också tillägga, att det är mycket viktigt att kommunerna nu skyndsamt tar emot de många bosnier som redan har fått uppehållstillstånd och som i förläggningar väntar på plats i en kommun.

Ett av kriterierna vid avvecklingen av förläggningar är boendets standard och läge. Sämre förläggningar läggs ned, de bättre behålls. Invandrarverket strävar efter att alla flyktingar skall kunna ha eget hushåll, som ju är särskilt viktigt för barnfamiljer. Man vill också i fortsättningen kunna undvika hotellboende och förläggningar i avlägsna stugbyar osv.

Även väntetiderna för uppehållstillstånd är viktiga i detta sammanhang. Betydande ansträngningar har gjorts för att förkorta väntetiderna, vilket har lett till att de nu minskar.

Dessutom vill jag understryka att det i Invandrarverkets riktlinjer för undervisningen på förläggningarna uttryckligen hänvisas till FN:s barnkonvention. Likaså framgår av riktlinjerna för det som kallas "familjebaserat arbete med barn och ungdom", att denna verksamhet skall bygga på intentionerna i barnkonventionen.

Så några kommentarer rörande FN:s barnkonvention. Konventionen innebär ett stort steg framåt när det gäller att förbättra barns förhållanden över hela världen, både genom sitt innehåll och genom den ökade uppmärksamhet på barnets rättigheter som konventionen bidragit till. I Sverige har konventionen otvivelaktigt lett till att myndigheter, folkrörelser, frivilligorganisationer och kyrkor intensifierat sitt arbete för barn. Jag kan försäkra Margareta Viklund att konventionen redan är, som hon säger, vägledande i flyktingfrågor som rör barn i Sverige.

Regeringen har för sin del ofta och med eftertryck gett uttryck för den stora betydelse den tillmäter konventionen. Sverige har, som bekant, som

ett av de första länderna, i januari 1993 rapporterat till en särskild FN-kommitté om hur konventionen tillämpats i Sverige. Kommittén var allmänt mycket uppskattande och uttalade bl.a. sin tillfredsställelse med samarbetet mellan regeringen och frivilligorganisationer.

Men konventionen får inte missbrukas. Åberopas konventionen på ett onyanserat sätt finns risken att dess anseende och tyngd minskar, och därmed dess användbarhet över huvud taget.

Det vore orimligt att ta konventionen till intäkt för att alla förändringar rörande barn skall förhindras. Detta borde ju vara självklart redan genom det faktum att förändringar i sig ofta innehåller – som jag tidigare nämnde – både positiva och negativa sidor.

Vad som är barnets bästa kan inte avgöras mekaniskt. Det måste göras genom en avvägning mellan många olika faktorer. Förekomsten av någon för ett barn negativ faktor får då vägas in men kan inte medföra att all vidare avvägning av beslutets lämplighet upphör och att man avstår från beslutet enbart på grund av en sådan enda faktor. Andra faktorer, bl.a. sådana som ur olika perspektiv är till barnets bästa, måste också vägas in. Jag kan inte finna att beslutet om nedläggningarna i sig står i strid med principen om barnets bästa. Det är emellertid viktigt att neddragningarna görs på ett sådant sätt, att de får så få negativa konsekvenser som möjligt för barnen.

Anf. 69 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag får tacka invandrarministern för svaret.

Det är bra att barnkonventionen är vägledande för flyktingfrågor som rör barn i Sverige. Jag önskar att jag hade kunnat stanna vid det konstaterandet. Men Rikspolisstyrelsens septemberrapport visar att i t.ex. Skaraborgs län har fem små flyktingbarn suttit i häkte mer än tio dagar, detta trots att häktning av flyktingbarn numera är förbjuden och skall ersättas med övervakning. Även om föräldrarna sitter häktade för att de gjort den stora dumheten att komma till vårt land som flyktingar, skall väl inte barnen straffas och kanske få livslånga skador – förutom de skador de redan har?

Herr talman! Situationen har blivit så kritisk för många asylsökande i vårt land att de inte vågar stanna kvar på flyktingförläggningarna. Flyktingströmmen därifrån är stor. I september var ungefär 7 000 asylsökande, därav flera tusen barn, efterlysta av polisen. Nästan samtliga av de flyende och gömda flyktingarna har diskret lämnat Sverige för att pröva möjligheten till asyl i andra länder, bl.a. i Norge, Danmark, Finland och Tyskland. Från de länderna, inklusive Finland, skickas enligt uppgift t.ex. kosovoalbaner inte tillbaka till sitt hemland där det serbiska våldet mot dem ökat och har övergått till etnisk rensning.

Invandrarministern säger i sitt svar att barnkonventionen är vägledande i flyktingfrågor som rör barn. Men hon varnar också för att konventionen inte får missbrukas. Jag måste medge att jag inte riktigt begriper vad invandrarministern menar när hon säger: "Åberopas konventionen på ett onyanserat sätt finns risken att dess anseende och tyngd minskar, och därmed dess användbarhet överhuvudtaget."

Det verkar som om invandrarministern vill bagatellisera barnkonventionen genom att mer eller mindre varna för att inte åberopa den så ofta. Men

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

Svar på
interpellationer

på så sätt uppmanar invandrarministern indirekt till att vi skall så litet som möjligt hänvisa till lagar och konventioner så att de inte skall mista sitt syfte. Men inte kan väl invandrarministern mena att ju mer man använder sig av en lag eller en konvention desto mer sliten blir den och desto mindre effekt får den? Varför skall vi vara medförlagsställare och skriva under en konvention om det inte är meningen att vi skall följa och tillämpa den?

Herr talman! Jag anser att barnkonventionen gäller också i vårt land för de barn som finns här. Det ingår i vår skyldighet som politiker att vaka över att den följs så långt det över huvud taget är möjligt. Barnkonventionen som Sverige har antagit föreskriver klart att barns bästa alltid skall vara vägledande i alla situationer där barn är inblandade. Flyktningbarn är också barn med barns rättigheter.

Sedan säger ministern också: "Det vore orimligt att ta konventionen till intäkt för att alla förändringar rörande barn skall förhindras."

Herr talman! Barn behöver ombyte och nya intryck. Det vet jag också. Men det är inte det som frågan gäller. Utan den handlar om att t.ex. diskriminering av barn inte får förekomma i något enda avseende. Det blir innebörden om man lägger samman formuleringarna i barnkonventionens artikel 22 och artikel 2.

Om jag förstår konventionen rätt skall de asylsökande barnen, flyktningbarnen, liksom andra barn, ha tillgång till fullgod barnomsorg, skola, sjukvård – inte bara akutsjukvård – och habilitering. Så har det inte alltid varit. Det finns exempel på hur asylsökande barn fortfarande diskrimineras i olika avseenden.

Herr talman! Ett speciellt problem just nu för flyktningbarnen i Sverige är att de börjar fösas från ort till ort. Flyktningförläggningar läggs ner. Trots att man vet att flyktingsförläggningar skall läggas ner skickas ändå nya asylsökande familjer dit, för att snart flyttas till en annan förläggning på en annan ort.

Eftersom flyktningbarnen har ett trassligt förflutet är det särskilt viktigt att de får känna trygghet. En del av dem skall faktiskt stanna i Sverige och bli svenska medborgare. Vi får inte skada dem – och inte någon annan heller – mer än vad de redan är skadade. Den lilla trygghet och kanske enda kontakt med svenska förhållanden som de har är ofta bara skolan. Att då skicka i väg dem till en ny ort, ny skola och nya förhållanden kan inte vara trygghetsbefrämjande precis.

Herr talman! Jag anser att de asylsökande barnen aldrig får särbehandlas. I barnkonventionens artikel 39 slår man fast samhällets skyldighet att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som farit illa på något sätt. I artikeln räknas olika former av vanvård, utnyttjande och övergrepp upp. I det här sammanhanget inbegrips också väpnade konflikter och tortyr.

Ett krigsbarn som kommer till Sverige skall alltså rehabiliteras. I artikeln sägs vidare att det skall ske i en miljö som befrämjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

För att uppfylla vad som ligger i ordet rehabilitering krävs en viss aktivitetsnivå. Att placera ett flyktningbarn med krigsupplevelser i en vanlig svensk skolklass och hoppas på att allt skall gå bra kan knappast kallas rehabilite-

ring. Här fordras prioriteringar och särskilda viljeinriktningar. Är invandrarministern beredd att verka för det?

Det kan t.ex. handla om förberedelseklasser i skolan, specialiserade konsult- och behandlingsteam med inriktning på krigs- och tortyrskador.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

Anf. 70 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Utgångspunkten för Margareta Viklunds interpellation var förändringar i förläggningsverksamheten, då det redovisats att 50 000 förläggningsplatser skall försvinna under en mycket kort tid. Det innebär självfallet förändringar både för de anställda på Invandrarverket och framför allt för de asylsökande.

Vi kommer ibland i situationer där vi måste göra avvägningar. Ungefär 40 000 bosnier, som finns på förläggningar, skall nu placeras i olika kommuner. Inriktningen i det arbetet är då att dessa bosnier helst skall bli placerade i de kommuner där de väntat på sina tillstånd. Det gör att man försöker få dem att stanna i "sin" kommun, medan andra kanske tvingas att flytta litet längre bort.

Här handlar det om en avvägning i fråga om vilka barn som skall få stanna på den förläggning som de har varit på. Skall de som så småningom skall bosätta sig i en kommun först skickas bort till en annan kommun, för att därefter skickas tillbaka igen? Eller skall de vars asylansökan prövas få vara kvar i förläggningen där de varit, eller skall de flyttas? Det är ett stort problem att hantera, när det rör sig om så många tusentals människor.

Det har hänt olyckor i arbetet, något som man på Invandrarverket också är olycklig över, nämligen att någon med kort varsel fått information om att denne måste flytta till en annan förläggning. Jag är alldeles övertygad om att Invandrarverkets personal beklagar att det blir så i vissa fall.

I mitt interpellationssvar har jag sagt att det i den allmänna debatten, vid varje typ av förändring i vårt samhälle över huvud taget, förekommer väldigt många hänvisningar till FN:s barnkonvention. Allt som man själv ogillar tar man upp som exempel på att förändringen skulle innebära en försämring för barnen, detta när själva syftet med förslaget kanske är just att förbättra för barnen. Själva förändringen av politiken i sig sägs av vissa skulle oroa barnen. Därför förekommer det ibland litet för mycket åberopande av barnkonventionen. Jag säger inte att Margareta Viklunds interpellation har sådana inslag, men de förekommer i den allmänna debatten.

För att få verklig användning av barnkonventionen, när den verkligen behövs för att hävda barns rätt, kan man inte för varje privat uppfattning om en förändringssituation hänvisa till den. Det handlar kanske om en vägning av olika intressen från barnens synpunkt.

Margareta Viklund tar också upp de asylsökande barnens situation vad gäller sjukvård. Regeringen har i dag lagt en proposition på riksdagens bord. I den säger regeringen att grundprincipen skall vara att asylsökande barn har rätt till samma sjukvård som svenska barn. Det är alltså en ändring av politiken.

Möjligheterna att inleda mycket långvariga rehabiliteringsprogram bör dock undersökas, om det inte är uppenbart att vederbörande ändå skall åka hem. Risker finns annars att man ytterligare förvärrar barnets situation.

Men det är ett steg på vägen att, med barnkonventionen i ryggen, göra det allra bästa möjliga från barnens synpunkt.

Det är ett mycket verkningsfullt instrument att regeringar granskas ur barnkonventionens synvinkel, för att få en ännu bättre situation.

Anf. 71 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Det är mycket bra att man försöker att ta hänsyn till flyktingbarnen, försöker utgå från dem och deras situation.

Invandrarministern säger att barnkonventionen är en viktig bas i det arbetet, men att barnkonventionen inte skall åberopas i tid och otid. Jag begriper inte riktigt vad invandrarministern menar med det. Om vi har anslutit oss till en barnkonvention och har ett ansvar, måste vi se till att barn i vårt land har det bra, utifrån de direktiv som gäller i barnkonventionen.

Vi har varit med om att initiera barnkonventionen och att arbeta fram den. Vi har också skrivit på den. Då måste vi väl vara med ända till slutet och se till att den följs beträffande alla de barn som finns i vårt land. Jag tycker att man kan åberopa den – inte i tid och otid; jag vet inte vad som menas med det – vid de olika tillfällen som barns förhållanden diskuteras, för att med utgångspunkt i den konstatera hur barnen har det i vårt land.

Det är bra att de asylsökande barnen nu skall få rätt till samma sjukvård, precis som andra barn i vårt land.

I artikel 12 i barnkonventionen står det att det barn som är i stånd att bilda egna åsikter, skall ha rätt att fritt uttrycka dem i alla frågor som rör barnet. Det sägs också att barnet skall beredas möjlighet att höras innan beslut av olika slag fattas om barnet. Hur ofta sker det i ärenden som rör flykting- och asylfall egentligen? Det skulle vara intressant att få veta.

Jag anser att det måste göras möjligt för varje flyktingbarn att bli hörd på ett sätt som är förenat med det barnets bästa.

Herr talman! Flyktingpolitiken i vårt land genomsyras av både välvilja och humanism, men det kan också hända, precis som invandrarministern var inne på, att det görs en del felgrepp. Det hoppas jag inte är av illvilja utan av okunskap.

Svaret på min interpellation genomsyras av hur viktigt det är att koppla på lyhördheten och att göra det bästa av en svår situation. Så uppfattar jag i alla fall svaret. Invandrarministern säger även att vad som är barnets bästa kan inte avgöras mekaniskt. Det håller jag också helt med om.

Varje barn är en individ, som man måste lyssna på, försöka förstå och hjälpa efter bästa förmåga. Man kan anstränga sig för att försöka se och sätta sig in i vad som är barnets bästa. Jag anser att man inte alltid har gjort det i den invandrarpolitik som tidigare har förts i vårt land, och som kanske fortfarande förs.

Anf. 72 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag delar Margareta Viklunds uppfattning i den frågan. Hon tog i sitt inledande anförande upp frågan om förvar av barn, och hon sade att barn hade suttit i häkte ett antal dagar.

Som Margareta Viklund är väl medveten om, har regeringen på mitt initiativ lagt fram förslag här i riksdagen om förbud mot att ha barn i förvar vid

avvisningar. Riksdagen ställde sig inte bakom förslaget utan gjorde en mindre förbättring, men gick inte hela vägen. Det visar att det uppenbarligen finns olika politiska uppfattningar om vad som skall gälla i det här landet. Regeringens inriktning har varit att i det fallet se till barnets bästa. Man skall undvika att låsa in barn vid avvisningar, men det finns alltså partier här i riksdagen som inte anser det.

Margareta Viklund frågar också i vilken grad man tar hänsyn till vad barnen själva säger. Riktlinjerna för asylprövningen är att man också skall ta hänsyn till barns flyktinskäl. Jag är väl medveten om att det inte följs upp till hundra procent i utredningsarbetet, men det har blivit avsevärt mycket bättre under senare tid.

Jag tror att vi trots allt skall vara ganska stolta över den granskning av Sveriges lagar och regler som skedde när det gällde barn i perspektiv av barnkonventionen. Där gjordes mycket få påpekanden. På asyl- och flyktingområdet var det egentligen endast i fråga om tagande av barn i förvar som det lämnades synpunkter.

Dessutom har vi haft ett mycket omfattande samarbete med frivilligorganisationerna, som också har granskat olika lagar och regelverk och hur Sverige uppfyller barnkonventionen. Regeringen har utlovat fortsatt samarbete när det gäller de frågorna. Ingenting är så bra att det inte kan bli bättre.

Anf. 73 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag vet att det på många flyktingförläggningar i Sverige i dag råder mycket stor oro. Det är bl.a. hälso- och sjukvårdsenheterna som får känna av oron. Flyktingar kommer dit och berättar om sina problem, och de blir helt plötsligt sjuka. Det är en väldig turbulens. Oron över vad som händer just nu i Sverige när det gäller flyktingpolitiken är alltså stor.

Jag tror att vår flyktingpolitik genomsyras av både välvilja och humanism, som jag sade förut. Det är viktigt att föra just denna välvilja och humanism vidare, så att det också ger synliga resultat, så att människor som kommer hit känner att de får motta välvilja och humanism på olika sätt.

Jag vet inte om jag skulle vilja vara flyktingbarn i vårt land i dag. Visserligen hade jag kanske blivit räddad från skador, svält och död i mitt hemland, vilket hade varit mycket att vara glad för. Men barnen har tidigare varit och är fortfarande mer eller mindre osynliga bihang till sina föräldrar, och barnens problem har inte varit särskilt synliga eller något som man har behövt ta särskilt stor hänsyn till.

Därför känns det bra när invandrarministern säger att man nu också tänker ta mer hänsyn till barnen och deras situation och efterhöra deras önskan. Man kommer också att vara mera observant på de barn som kan finnas på fängelser eller i häkten, där de inte skall vara. Frågan har ju behandlats i riksdagen förut. Det är mycket bra. Jag vet att mycket har gjorts, men mycket återstår ändå att göra.

Det är ett oerhört stort arbete som nu väntar, med utplacering av framför allt de ca 40 000 bosniska flyktingarna i vårt land, och det krävs ett gott förberedelsearbete på många olika sätt av kommuner och olika myndigheter. Jag tror också att vi vanliga människor i olika frivilligorganisationer har en stor uppgift att fylla för att visa att vi vill ta emot de här människorna där vi

bor och där vi finns. Här behövs det alltså samarbete. Jag tror att den goda viljan finns. Men vissa problem behöver också lösas, och därför är det angeläget och bra att vi kan dryfta dessa frågor här.

Anf. 74 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Margareta Viklund säger att hon förmodligen inte skulle vilja vara asylsökande barn i Sverige. Jag tycker att det är att ge ett stort underbetyg över mycket av det som vi skall vara stolta över i Sverige.

Hit kommer människor som är jagade av de mest barbariska regimer och får en fristad här. Vi har en hyggligt god standard i våra mottagningssystem. Vi försöker behandla människor med värdighet. Det finns dock brister, och jag har just i dag lagt fram en stor proposition om förändring av mottagningssystemet. Vi skall ge människor större möjlighet att ta ansvar för sitt eget liv och att försörja sig själva. De skall inte behandlas med förmynderi och inte dras in i ett bidragsberoende. Vi skall respektera dem som enskilda människor, som har förmågan att styra sina liv.

Jag tycker ändå att Margareta Viklund ger en alltför pessimistisk bild. Det måste finnas någon orsak till att många av de familjer och barn som inte får tillstånd att stanna här, därför att de inte bedöms ha tillräckligt skyddsbehov, med alla medel försöker vara kvar i Sverige. Det är i sig ett gott betyg åt vårt asylmottagande.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1993/94:48 om flyktingpolitiken

Anf. 75 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Birgitta Hambræus har frågat mig om det är möjligt att splittra kärnfamiljer genom utvisning. Vidare har hon frågat om Invandrarverket och Utlänningsnämnden i detta avseende gör en ny tolkning av lagen, och i så fall om regeringen ämnar ge direktiv som förhindrar en sådan tolkning.

En grundläggande och viktig princip är att kärnfamiljen skyddas så att splittring kan undvikas i största möjliga utsträckning. I utlänningslagen finns emellertid regler som av andra orsaker gör att en sådan splittring ibland blir nödvändig. Utvisning på grund av brott är ett sådant exempel, och regeln om att uppehållstillstånd skall sökas före inresan till Sverige är ett annat.

När det gäller utvisning på grund av brott skall det vid bedömningen tas stor hänsyn till utlänningens levnads- och familjeförhållanden. Mot detta får man väga det samhällsintresse som finns att kunna utvisa utlänningar som begår brott. Det måste alltid vara proportion mellan brottet och de rättsverkningar det får för den enskilde.

Som bakgrund till sin fråga redogör Birgitta Hambræus för två enskilda fall. Utan att närmare känna till dessa fall, förmodar jag att det är fråga om tillämpningen av regeln att uppehållstillstånd skall sökas före inresan till Sverige. Av 2 kap. 5 § utlänningslagen framgår nämligen att en ansökan om uppehållstillstånd inte får bifallas om utlänningen befinner sig i Sverige när

ansökan prövas. Undantag från denna regel kan bl.a. göras om det finns särskilda skäl. Sådana särskilda skäl kan enligt förarbetena vara om utlänningen efter hemkomsten kan antas bli förhindrad att på nytt lämna sitt land, eller om en utlänning ansökt om uppehållstillstånd på grund av anknytning till en här i landet bosatt person som han eller hon redan har eller väntar barn med.

I praxis anses redan anknytningen genom sammanboende i Sverige i minst ett år vara ett sådant särskilt skäl att undantag kan göras från huvudprincipen att uppehållstillstånd skall ordnas före inresan. Det gäller emellertid inte om anknytning återopas först efter det att lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning föreligger. För att undantag skall göras krävs dock normalt att identiteten är klarlagd. Har utlänningen t.ex. avhänt sig sin passhandling har uppehållstillstånd inte beviljats trots långvarig anknytning.

Som framgått av vad jag nu har sagt finns det regler och praxis som går långt i skyddet av kärnfamiljen. Jag utgår från att Invandrarverket och Utlänningsnämnden följer dessa bestämmelser.

Avslutningsvis vill jag nämna att reglerna om krav på uppehållstillstånd före inresa till Sverige för närvarande ses över av en särskild utredare. Av direktiven framgår att utredaren bl.a. skall överväga om inte regeln bör kunna förändras så att det blir möjligt t.ex. att undvika att en utländsk medborgare måste lämna landet för att ansöka om ett tillstånd som det inte kan råda något tvivel om att han eller hon kommer att få.

Anf. 76 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret på min interpellation.

Det kändes fint med Röda korsets maning, som lästes upp överallt i Sverige. Den faller i god jord och stöder den mycket stora majoritet av Sveriges folk som vill visa solidaritet och gästfrihet.

Vi har all anledning att vara tacksamma och stolta över vårt välordnade land, med trygghet och välförhållanden, och över att vi kan ta emot människor som har varit med om förhållanden som är vidrigare och farligare än vi kan föreställa oss.

En rörelse för ett värdigt mottagande av flyktingarna växer sig allt starkare. Kanske har vi helt missbedömt vilka behov de människor har som kommer till vårt land. De flyr från olidliga förhållanden, men de är som regel inga svaga individer.

Det finns en stark tradition av omhändertagande i Sverige. Risker är att man omyndigförklarar människor, ordnar allt för dem och stänger in dem i regelverk som kan upplevas obegripliga och kränkande och som tvingar dugliga människor till passivitet.

Såvitt jag förstår tas just dessa frågor upp i den proposition som nu kommer att behandlas i riksdagen. Det gör mig full av hopp och tillförsikt.

Det är viktigt att vi är öppna för de nya företagsidéer som flyktingarna kan berika vår arbetsmarknad med. I Borlänge, t.ex., samarbetar Studieförbundet vuxenskolan med kommunen om ett projekt för att utbilda flyktingkvinnor. Bland flyktingkvinnorna finns utbildade ekonomer, sömmerskor och skräddare. Nu lär de sig svenska och hur man sköter företag i Sverige. I mor-

gon skall jag besöka dem tillsammans med den tjänsteman på Dalarnas utvecklingsfond som ägnar sig åt kvinnligt företagande. Förhoppningen är att dessa kvinnor skall kunna öppna ett skradderi i Borlänge.

I min interpellation till kulturministern koncentrerade jag mig på en aspekt, som känns mycket angelägen, nämligen att det naturligtvis är stötande när utvisning från Sverige skiljer makar eller sambor åt. Särskilt gäller det när de har barn tillsammans. Vi kommer ihåg hur upprörda vi var när man i Sovjetunionen nekade en make att förena sig med sin hustru i Sverige. Att skicka ut en maka härifrån, och på så sätt splittra familjer, därför att man inte bedömer att det finns asylskäl är naturligtvis direkt stötande.

Jag har uppmärksammat på två fall i Dalarna där svenska myndigheter skiljer familjemedlemmar åt genom utvisning. Hustrun till en flykting med uppehållstillstånd har fått beslut om utvisning till Iran. Hon har just fött barn. Hon kom till Sverige någon månad efter sin nuvarande make och sökte uppehållstillstånd på grund av asylskäl. Hon och den nuvarande maken träffades första gången i Sverige. De blev kära i varandra, gifte sig och fick ett barn. Han får uppehållstillstånd och hon utvisas.

I en flyktingkommitté i Borlänge arbetar många med detta. De överklagar, och de stöder och hjälper dessa flyktingar.

Detta måste uppenbarligen vara fel.

Jag inser att kulturministern inte kan ta upp enskilda fall, men det är viktigt att vi är uppmärksamma på att en praxis kan ha utvecklats som direkt går emot intentionerna med lagstiftningen.

Ett annat fall gäller en svenska i Mora. Hon är gift med en kosovoalban som har sökt uppehållstillstånd. De har ett barn. Nu hotas han av utvisning. Därmed blir barnet faderlöst. Det känns oerhört fel.

Kulturministerns svar visar att regeringen verkligen ser allvarigt på dessa problem. Det finns regler, och en praxis har utvecklats som går långt i skyddet av kärnfamiljen. Det är viktigt att man också bevakar att undantagen beaktas av Utlänningsnämnden och Invandrarverket.

Byråkrater som vill gå efter reglerna vill inte gärna göra undantag. De kanske inte känner till fallen så väl. Därmed kan de göra orimliga tolkningar. Kulturministerns svar visar att regeringen inte alls vill att någon t.ex. skall behöva vända tillbaka till vidriga förhållanden i sitt hemland – som han eller hon sedan inte kan vara säker på att kunna lämna – för att söka ett uppehållstillstånd som det är alldeles uppenbart att han eller hon skulle få. Sådana utvisningar och sådan byråkrati bör helt enkelt avskaffas.

Kulturministern har efter denna förtydligande kommentar klarlagt att dessa fall borde vara solklara och att det då kommer att gå bra för dessa familjer. Jag inser att kulturministern inte kan ta ställning till de enskilda fallen, men som jag tolkar kulturministerns svar är det solklart att man i dessa fall skall göra undantag i bestämmelserna.

I vårt rättssystem gäller det att man hellre skall fria än fälla. Det måste vara oerhört svårt att bedöma hur stor risk en människa löper i sitt hemland och att veta om man har gjort en riktig bedömning.

Jag vill fråga kulturministern: Är statsrådet beredd att verka för att den praxis som gäller i vårt rättsväsende i övrigt även skall gälla i dessa fall? Det skulle innebära att man, om minsta misstanke finns om att det kan vara skad-

ligt för flyktningarna att återvända till sitt hemland, hellre skall låta dem stanna än tvinga dem att lämna landet.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

Anf. 77 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Vi har, som Birgitta Hambræus och många andra här i salen under årens lopp har sagt, en humanitärt inriktad flykting- och invandrapolitik. Det är bra. Det sker i allmänhet en bra behandling av de människor som kommer hit och ansöker om uppehållstillstånd.

Vi är alla medvetna om att det finns problem. För de asylsökande kan det vara mycket negativt med långa handläggningstider. Det kan passivisera människor och göra dem beroende av samhällets stöd.

Vissa fall kan dra mer ut på tiden än andra. Sådana fall pekar Birgitta Hambræus på i sin interpellation.

Det finns andra traumatiska fall. Man skall inte diskutera enskilda fall. Men jag måste ändå ta upp ett fall som har redovisats i Striptease. Det gäller en kvinna från Chad, vars identitet inte var helt styrkt. Avvisning skedde utan att hon ens fick ta avsked av maken. Maken är svensk medborgare. I Chad ville man inte ta emot kvinnan. Resan ner med polismännen fick göras i retur. Man kom tillbaka med kvinnan till Sverige. Hon sattes i häkte, eftersom man ville fortsätta att utreda hennes identitet.

Om hon hade haft möjlighet att söka uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning till sin svenska make hade hon sannolikt fått det. Men hon fick aldrig en chans att söka, eftersom hon inte kom in i sitt hemland. Resan kostade 100 000 kr. Åtminstone jag bedömer det som att den skedde helt i onödan.

Fall av moment 22 uppstår. Det är ytterst olyckligt. Det gör att svenskar med rätta reagerar och tycker att det är konstigt. De undrar varför det skall behöva vara så här. Därför blir jag glad och tillfredsställd när kulturministern säger att det nu görs en utredning för att bedöma om lagarna i det här hänseendet kan ändras, så att ansökningar skall kunna göras på ett lämpligare sätt än så som man har fått göra i det fall som jag har beskrivit.

Jag undrar om kulturministern möjligen kan uttrycka en stilla förhoppning om att myndigheterna, i avvaktan på det lagförslag som vi hoppas kommer, behandlar sådana här fall med varsamhet, med tanke på att en kommande lagstiftning innebär förändrade förutsättningar för bedömningarna. Om hon uttrycker en stilla och from förhoppning kanske det inte behöver kallas ministerstyre.

Anf. 78 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Först vill jag bekräfta Birgitta Hambræus beskrivning av den proposition som regeringen har lagt fram i riksdagen i dag. Den har inriktningen att de asylsökande i mycket stor utsträckning kan klara sig själva. Det finns dock många människor som har oerhört traumatiska upplevelser bakom sig och som naturligtvis behöver stöd och hjälp. De asylsökande skall emellertid kunna försörja sig själva om de vill det och de skall kunna bo utanför förläggningar om de själva så bestämmer osv.

Birgitta Hambræus hänvisade till två fall. Som Birgitta Hambræus förstår är det svårt för mig att kommentera dessa fall. Det är fråga om fragmen-

*Svar på
interpellationer*

tariska genomgångar av vad som har hänt. På mig verkar det som om det är fråga om asylsökande som har fått avslagsbeslut både från Invandrarverket och Utlänningsnämnden och som därefter har hittat en anknytning. Sådana fall ser man ganska hårt på, vilket jag sade i mitt svar. Vi skall också vara medvetna om att det finns många som vill förhindra en verkställighet av en avvisning genom att åberopa en anknytning. Denna anknytning visar sig så småningom inte vara en riktig anknytning utan ett skenförhållande.

Jag vet inte hur de två redovisade fallen ser ut. Om en man och kvinna kommer till Sverige bara för att söka på anhörigskäl – utan att vara flyktingar eller asylsökande – och har barn tillsammans utgör det ett särskilt skäl för att de skall kunna få vänta på tillståndet i Sverige. De skall inte först behöva åka hem och söka utifrån.

Som jag redovisade i mitt svar har det redan givits ett uppdrag till en utredning. Man skall se över om man inte kan förändra den regel som är litet stötande. Om det är uppenbart att det rör sig om ett par, där det verkar seriöst, som t.o.m. har barn gemensamt, är det stötande att dessa människor först skall behöva åka hem för att söka uppehållstillstånd i Sverige och sedan komma tillbaka. Problemet har uppmärksamats från regeringens sida.

Birgitta Hambraeus frågade om det inte vore bättre att hellre fria än fälla. Grundprincipen att man hellre skall fria än fälla gäller faktiskt även i asylprövningsärenden. Det är ett absolut hinder mot att komma med ett avvisningsbeslut eller att verkställa avvisningar om det finns minsta misstanke om att någon kan komma att skadas på grund av sina egna politiska aktiviteter. Det gäller om någon hotas av dödsstraff, tortyr, misshandel eller om ett mycket grovt straff kan ådömas personen för olika aktiviteter.

Gustaf von Essen tog också upp ett fall som jag naturligtvis är helt förhindrad att kommentera. För det första får jag inte lägga mig i ärenden. För det andra är det faktiskt svårt att göra bedömningar utifrån beskrivningar i massmedier av olika slag. Det är bra att massmedierna bevakar asylansökningsärenden och försöker beskriva situationen för olika människor. Det är viktigt att vi har en sådan granskning. Samtidigt skall man vara väl medveten om att hela bilden inte kommer fram ibland. Det kan finnas flera andra bakomliggande orsaker och bedömningsgrunder som inte kommer fram i medierna. Jag påstår inte att det gäller det fall som Gustaf von Essen tog upp.

Jag har sett alltför många beskrivningar av enskilda fall i tidningar och andra massmedier där jag har tänkt: Vad håller vi egentligen på med här i Sverige, och detta är jag ansvarig för. När jag har kontrollerat fakta, bakgrund och orsaker visar det sig att det fanns mycket mera att berätta. Detta kommer inte alltid ut. Min grundinställning är att det naturligtvis är viktigt att man redovisar vad som händer enskilda människor. Det kan inte uteslutas att det någon gång har gjorts en missbedömning hos våra myndigheter när det gäller prövningen av de många svåra fall och de avvägningar man har att göra.

Anf. 79 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för bekräftelsen, som jag ser det, på att människorna i de fall som jag har kommit i kontakt med alldeles säkert kom-

mer att få stanna i Sverige. I båda fallen är det fråga om människor som är gifta med varandra och har barn tillsammans.

Det ena fallet gäller flyktingar från Iran. Både mannen och kvinnan sökte oberoende av varandra asyl i Sverige. De träffade varandra innan kvinnan fick avslag på sin ansökan. De är gifta. Det måste ha skett ett misstag. Dessa människor bad från början om att deras ansökningar skulle behandlas tillsammans eftersom de hade gift sig. Såvitt jag förstår finns det gott hopp i det här fallet. Jag inser naturligtvis att vi inte kan ta upp alla konkreta fall här.

Det sades att en anknytning skulle kunna visa sig vara ett skenförhållande. I det avseendet tycker jag verkligen att man hellre skall fria än fälla. Så förfärligt många skenförhållanden kan det väl inte röra sig om. Jag vädjar i dessa fall.

Det är uppenbart att vi kommer att få en ny praxis så att flyktingarna kommer att behandlas såsom den resurs de utgör för vårt land. Jag skulle gärna vilja tillägga att vistelsen bör vara så positiv att när flyktingarna återvänder till sitt eget land skall Sverige framstå som ett gott land att vara i och ett land som man gärna är goodwill-ambassadör för. Självfallet måste målet vara att problemen i flyktingarnas hemländer skall lösas.

Utrikesdepartementet borde systematiskt utöka sin kunskap om all världens länder. Denna kunskap kan flyktingarna ge oss. Genom den kunskapen skulle vi i Sverige kunna bli bättre i våra internationella relationer. Om vi lärde oss av flyktingarna skulle vi kunna bli effektivare som medlare och som förespråkare för fredliga konfliktlösningar och en ny rättfärdig ekonomisk världsordning. Det är en oerhörd rikedom att vi har så många olika folkslag med så mycket kultur och så många kunskaper i Sverige. Det borde systematiskt användas. Får jag fråga om kulturministern kan tänka sig att ta upp diskussioner med Utrikesdepartementet om att vi mera systematiskt skall ta till vara flyktingarna som resurs.

Anf. 80 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Jag förstår kulturministern helt när hon säger att det är omöjligt att diskutera enskilda fall. Min avsikt var att ge ett exempel som förvisso inte skall diskuteras här men som kan belysa frågeställningen. Den frågeställningen är uppenbarligen aktuell för kulturministern själv, eftersom en utredning är tillsatt. Den utredningen skulle enligt svaret kunna medföra att människor inte skall behöva lämna landet för att ansöka om ett tillstånd som det inte kan råda något tvivel om att de kommer att få. Den utredningen kanske materialiserar sig i en lagstiftning, förhoppningsvis ganska snart.

Om myndigheterna är medvetna om detta så borde de väl kunna hantera de fall som nu finns genom att hellre fria än fälla. Myndigheterna skulle kunna sluta med att trassla så mycket och i stället försöka reda ut fallen, eftersom det ändå kommer att finnas en laglig möjlighet att klara ut dessa frågor så småningom. Utan att kulturministern för den skull skall göra någon stor deklaration om att myndigheterna skall förhålla sig på ett visst sätt, är det min vädjan att kulturministern kunde uttrycka en förhoppning om att myndigheterna så småningom skulle kunna väga in de här aspekterna.

I likhet med Birgitta Hambræus är jag mycket glad och tillfreds med den proposition som har lagts fram i dag. Det gäller inte bara flyktingmottag-

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

*Svar på
interpellationer*

ningen utan även andra områden. Det är bara att gratulera kulturministern till denna proposition. Jag tror att den kommer att få en bra behandling här i riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1993/94:97 och 98 till socialutskottet

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1993/94:94 Mottagande av asylsökande m.m.

Skrivelse
1993/94:96 Redogörelse för svenska företags verksamhet i Sydafrika

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 1 december

1993/94:70 av *Eva Zetterberg* (v) till kulturministern om gömda flyktingbarn:

Runt om i vårt land finns tusentals asylsökande flyktingar som gömmer sig av rädsla för att bli utvisade. De familjer och enskilda som valt att gå under jorden för kortare eller längre tid har valt denna tillvaro trots de umbäranden som en sådan innebär.

För de vuxna innebär det ett aktivt ställningstagande. För barnen innebär det i regel att passivt finna sig i dessa levnadsvillkor. Dessa barn lever i ständigt oro och kan varken gå i skolan, få sjukvård vid behov eller ens vara ute och leka. Självfallet sätter en längre tid under sådana förhållanden djupa spår i själen.

Socialstyrelsen och Invandrarverket har regeringens uppdrag att utreda hur dessa barn lever, men utredningen beräknas inte bli klar förrän i april 1994.

En iransk författare, Mina Assadi, som intervjuat flera av dessa barn säger att hon inte träffat på ett enda barn som *inte* säger att han/hon vill dö. Men när familjens asylskäl utreds väger eventuell självmordsrisk hos barn lättare än hos vuxna.

Över huvud taget tillmäts barns asylskäl mindre vikt än vuxnas.

När dessa barn på grund av svåra psykiska besvär får visst stöd och behandling hos PBU sker det utan att insatserna egentligen kan räknas. Och i vilken mån får dessa barn adekvat sjukvård vid akuta skador?

Enligt barnkonventionen har asylsökande barn samma rätt till skydd som andra barn under den tid som de vistas i vårt land. Men på vad sätt garanteras dessa barn samma skydd?

Jag vill därför fråga invandrarministern:

1. Vad avser regeringen att göra för att se till att gömda flyktingbarn får adekvat sjukvård/behandling vid akuta tillstånd?
2. Vad avser regeringen att göra för att de flyktingbarn som i dag håller sig gömda, men vid en ny prövning får uppehållstillstånd i Sverige, får hjälp till långsiktig behandling för att bearbeta sina upplevelser?
3. Vad avser regeringen göra för att se till att barns flyktingskäl bedöms som lika viktiga som vuxnas?

1993/94:71 av *Berith Eriksson* (v) till statsministern om asyl för vissa militär-tjänstvägrare:

Sverige var på 1980-talet en storleverantör av vapen till dåvarande Jugoslavien; värdet översteg 1,5 miljarder kronor. Det har gällt kanoner för bruk både på fartyg och till lands, stora kvantiteter krut och sprängämnen, elektronisk utrustning och robotar. Bl.a. har Saab Missiles levererat Robot 15, vilket USA kritiserat. När striderna brutit ut i Kroatien följde Sverige efter EG:s beslut att avbryta vidare leveranser.

När brukandet av bl.a. dessa vapen ledde till att människor från det forna Jugoslavien började fly till Sverige och andra länder beslutade den svenska regeringen att införa visumtvång, först för Restjugoslavien och sedan för Bosnien, och låser på så sätt in människorna i krigszonen där också de svenska vapnen sprider skräck, död och förintelse.

The Times uppgav den 24 september i år att mellan 20 000 och 60 000 man från den reguljära serbiska armén deltar i striderna i Bosnien. Dessa uppgifter härrör från NATO-källor. Rapporter från området har gjort gällande att 200 stridsvagnar, de flesta T 55:or, körde över gränsen från Serbien för att delta i attacken på Srebrenica.

FN:s flyktingkommissariat anser att alla krigsvägrare/militärtjänstvägrare från Serbien och Montenegro bör erbjudas internationellt skydd. EG-parlamentet har antagit en resolution i vilken medlemsstaterna anmodas att uppmuntra till desertering/militärtjänstvägran från Serbiens och Montenegros väpnade styrkor och ge dem en fristad. Parlamentets talman har fått särskilda instruktioner att överlämna resolutionen till danska Folketingets talman och den danska flyktingnämnden.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga statsministern:

Hur länge till avser den svenska regeringen att ignorera flyktingkommissariets och EG-parlamentets ställningstaganden?

1993/94:72 av *Simon Liliedahl* (nyd) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om det statliga exportstödet:

Enligt nationalräkenskaperna föll under första halvåret 1993 Sveriges BNP med 4 %. Den inhemska efterfrågan var under samma tid 6,2 % lägre än motsvarande tid förra året. Sedan Riksbanken den 19 november 1992 beslutade att låta kronan flyta har den fallit ca 30 % mot dollarn och D-marken och ca 55 % mot den japanska yenen.

Samtidigt som vår valuta kontinuerligt försvagats har enligt Industriförbundets senaste konjunkturanalys de svenska arbetskraftskostnaderna minskat med minst 25 % gentemot våra konkurrentländer inom OECD. Aldrig har förutsättningarna varit bättre för den svenska exportindustrin. Aldrig har ett land bättre behövt en kraftigt ökad export som draghjälp åt den svenska ekonomin.

Trots detta drömläge ökade varuexporten under första halvåret med endast 2 %. Samtidigt visar en av Exportrådet nyligen gjord marknadsundersökning att de svenska exportmarknadsandelarna under den senaste femårsperioden gått ned med nästan 20 % i förhållande till våra OECD-konkurrenter. Man kan då med viss oro konstatera att den svenska exportindustrin inte förmått att rätt utnyttja dagens unika utgångsläge. Den tycks trots allt vara beroende av ytterligare statliga stimulansåtgärder för att rätt kunna matcha våra konkurrentländer.

Det finns därför all anledning att åter aktualisera vissa gamla frågeställningar, som alla syftar till att understödja exporten. Kan regeringen t.ex. tänka sig att ompröva det av riksdagen våren 1992 fattade beslutet att under en treårsperiod halvera det statliga stödet till Exportrådets exportfrämjande verksamhet? Vilka initiativ tänker regeringen ta för att kraftsamla Exportrådets och UD-relaterade exportaktiviteter? Kan man förvänta en översyn av EKN:s arbetsformer? Kommer möjligheterna för exportörer att erhålla s.k. mjuka lån och investeringsgarantier att förbättras? Vilka möjligheter har Sverige att i dagens krissituation erhålla undantag från olika internationella konkurrensbegränsande åtaganden?

Över huvud taget önskar jag få ta del av utrikeshandelsministerns funderingar och mer konkreta planer på hur man på olika sätt skulle kunna ytterligare förbättra de svenska exportföretagens konkurrenskraft.

11 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 1 december

1993/94:232 av *Bertil Danielsson* (m) till justitieministern om besparingar inom polisväsendet:

Genom överenskommelse mellan regeringen och socialdemokraterna skall en besparing om ca 500 miljoner kronor under tre år göras inom Poli-

sens regionala organisation. Vid riksdagens godkännande underströks att denna besparing främst skall omfatta administrationen och inte den direkta polisverksamheten.

Genomförandet och ansvaret för beslutade besparingar åvilar länsmyndigheterna. Behandlingen ute i länen uppvisar en splittrad bild. I Kalmar län har organisatoriska lösningar valts, som innebär en i stort sett bevarad administration, men med en minskad polisiär verksamhet som följd. De uppställda sparmålen är uppenbarligen i fara. Detta är olyckligt och strider mot riksdagsbeslutet.

Var ligger ansvaret för att den av riksdagen beslutade, men till regional nivå delegerade, besparingen genomförs: hos länsmyndigheterna, hos Rikspolisstyrelsen eller hos regeringen?

1993/94:233 av *Kenneth Lantz* (kds) till statsrådet Bo Lundgren om Tullens kontrollområde:

Varje dag passerar många resenärer våra svenska gränser. I detta sammanhang gör Tullen en betydelsefull insats för att stoppa olaglig införsel till Sverige. Tullen har rätt att göra kroppsvisiteringar utan order från t.ex. en högre tjänsteman. Tullens befogenheter i tullkontrollerat område är godtagbara, vilket också visar sig genom de tillslag som sker. Det är en betydande mängd narkotika och vapen som upptäcks inom dessa områden.

Tullen skulle dock kunna göra ännu fler tillslag om den finge ett större arbetsområde. I dag är man begränsad till närområdet till en gränsstation. I Danmark har man nyligen infört större befogenheter för Tullen genom att göra *hela* Danmark till tullkontrollerat område. Detta borde vi kunna införa i Sverige. Tullen skulle i så fall få göra tillslag var som helst i Sverige utan att, som det är i dag, först gå till åklagare innan ett tillslag sker inne i landet.

Både narkotika och vapen har sina egna bärare och vägar. Tullen har ofta god kännedom om detta. Det innebär högre effektivitet och en besparing för vårt land.

Ämnar statsrådet vidtaga några åtgärder för att utöka Tullens kontrollområde i Sverige?

1993/94:234 av *Lars Björkman* (m) till kommunikationsministern om riksväg 40:

Vårriksdagens beslut i infrastrukturfrågorna innebär en välbehövlig satsning på järnvägar och vägar. Vid riksdagsbehandlingen underströks vikten av att arbetet med de olika utpekade objekten skulle komma i gång snabbt för att öka sysselsättningen.

Av totalramen på 98 miljarder skulle tyngdpunkten investeringsmässigt ligga i "framkant" av tioårsperioden.

Satsningen på stamvägnätet preciserades i beslutet, och i Västsverige angavs objekten E 6 söder om Göteborg, RV 40, Göteborg–Jönköping, samt E 6, Göteborg–Svinesund. Vidare angavs att E 6 norr om Göteborg har lägre prioritet än RV 40. Av Nationell väghållningsplan framgick att västra distriktet avsåg påbörja alla dessa objekt med relativt kort varsel.

Under november 1993 meddelades att på grund av otillräcklig medelstilldelning måste byggstarten av RV 40 senareläggas. Dock avser man påbörja övriga arbeten inom kort.

Vilka åtgärder avser kommunikationsministern vidta för att riksdagsbeslutets intentioner skall uppfyllas?

1993/94:235 av *Hans Karlsson* (s) till statsrådet Bo Könberg om husläkares lämplighet:

Enligt tidningsuppgifter riskerar invånarna i Stockholms län att välja en husläkare som är direkt olämplig. Grunden för detta är att läkare som av landstinget ansetts olämpliga, exempelvis för att alltför lättvindigt ha skrivit ut sjukintyg, nu återfinns på listorna som husläkare. Bland de marknadsförda läkarna sägs också finnas sådana som uppträtt kränkande mot patienter. Det finns t.o.m. läkare som blivit avskedade på grund av sitt uppträdande, men som nu lyckats etablera sig som husläkare.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att förhindra att olämpliga läkare etablerar sig som husläkare?

1993/94:236 av *Bertil Måbrink* (v) till utrikesministern om det israeliska trupptillbakadragandet från Gaza och Jeriko:

Uttalandet från den israeliska premiärministern Yitzhak Rabin om att den 13 december bara är ett "måldatum" är oroande. Enligt det historiska s.k. 13 september-avtalet om begränsat palestinskt självstyre skall formerna för ett israeliskt trupptillbakadragande från Gaza och Jeriko då vara utarbetade. Detta utgör en av de mest centrala punkterna i avtalet.

Att tidsschemat följs är avgörande för att avtalets syfte – palestinskt självstyre och fred mellan israeler och palestinier – skall bli verklighet. Signalerna från den israeliske premiärministern hotar dock att omintetgöra att detta syfte uppnås. Det tilltagande våldet i de av Israel ockuperade zonerna måste ses i detta sammanhang.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Kommer regeringen att ta några initiativ till internationella påtryckningar på den israeliska regeringen för att få den att följa tidsschemat för 13 september-avtalet?

1993/94:237 av *Eva Zetterberg* (v) till socialministern om arbetsersättningen till förståndshandikappade:

Representanter för regeringen brukar ofta tala om att "det ska löna sig att arbeta". Jag undrar om detta även gäller förståndshandikappade som arbetar på dagcenter och för det får 34:20 per dag i bidrag. Detta bidrag uppfattas av arbetstagarna som lön. Nu har Stockholms läns landsting beslutat att fr.o.m. den 1 januari 1994 höja lunchpriset till 38:- per dag för förståndshandikappade arbetstagare.

De insatser som regeringen gör för att skapa arbeten för denna grupp är

i det närmaste obefintliga, och jag efterlyser riktiga arbeten och en riktig lön.
Att ha ett jobb är det som stärker människor och ökar deras självkänsla.

Prot. 1993/94:35
2 december 1993

Min fråga till socialministern blir därför:

Vad tänker regeringen göra för att det även för handikappade skall löna sig att arbeta?

12 § Kammaren åtskildes kl. 15.49.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 4 § anf. 26 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Torsdagen den 2 december

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på interpellationerna 1993/94:21 och 26 om åtgärder för att minska antalet vräkningar	1
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Marianne Carlström (s)	
Hans Göran Franck (s)	
3 § Svar på interpellationerna 1993/94:34 och 35 om barnens situation	11
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Margareta Viklund (kds)	
Eva Zetterberg (v)	
4 § Svar på interpellation 1993/94:14 om asylrätt m.m.	25
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Hans Göran Franck (s)	
Lars Moquist (nyd)	
Gustaf von Essen (m)	
Ajournering	37
Återupptagna förhandlingar	37
5 § Muntliga frågor till regeringen	38
Tredje vice talmannen	
<i>Fallskärmsavtal</i>	38
Hugo Bergdahl (fp)	
Finansminister Anne Wibble (fp)	
<i>Öresundsbron</i>	39
Elving Andersson (c)	
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
<i>Nedskärningar i statens utgifter</i>	39
Ian Wachtmeister (nyd)	
Finansminister Anne Wibble (fp)	
<i>Miljöprövning av nya vägprojekt</i>	40
Bertil Danielsson (m)	
Statsrådet Görel Thurdin (c)	
<i>De ideella organisationerna</i>	41
Chatrine Pålsson (kds)	
Civilminister Inger Davidson (kds)	
<i>Den kommunala självstyrelsen</i>	41
Elvy Söderström (s)	
Civilminister Inger Davidson (kds)	
<i>Valet i Ryssland, m.m.</i>	42
Eva Zetterberg (v)	
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	

<i>Arbetslöshetsförsäkringen</i>	43	Prot. 1993/94:35 2 december 1993
Lena Öhrsvik (s)		
Socialminister Bengt Westerberg (fp)		
<i>Transport av farligt gods på Östersjön</i>	44	
Sven-Olof Petersson (c)		
Statsrådet Görel Thurdin (c)		
<i>Finansdepartementets broschyr om finanskrisen</i>	44	
Jan Bergqvist (s)		
Finansminister Anne Wibble (fp)		
<i>Sjukersättningen</i>	45	
Arne Jansson (nyd)		
Socialminister Bengt Westerberg (fp)		
<i>Finansdepartementets broschyr om finanskrisen</i>	46	
Arne Kjörnsberg (s)		
Finansminister Anne Wibble (fp)		
<i>Regeringens budgetprognoser</i>	46	
Hugo Hegeland (m)		
Finansminister Anne Wibble (fp)		
<i>Segregation i skolan</i>	47	
Sonia Karlsson (s)		
Civilminister Inger Davidson (kds)		
6 § Svar på interpellation 1993/94:39 om flyktingbarns situation i Sverige	47	
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)		
Margareta Viklund (kds)		
7 § Svar på interpellation 1993/94:48 om flyktingpolitiken	54	
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)		
Birgitta Hambræus (c)		
Gustaf von Essen (m)		
8 § Hänvisning av ärenden till utskott	60	
9 § Bordläggning	60	
10 § Anmälan om interpellationer		
1993/94:70 av Eva Zetterberg (v) om gömda flyktingbarn ...	60	
1993/94:71 av Berith Eriksson (v) om asyl för vissa militär- tjänstvägrare	61	
1993/94:72 av Simon Liliedahl (nyd) om det statliga exportstö- det.	62	
11 § Anmälan om frågor		
1993/94:232 av Bertil Danielsson (m) om besparingar inom po- litsväsendet.	62	
1993/94:233 av Kenneth Lantz (kds) om Tullens kontrollom- råde.	63	
1993/94:234 av Lars Björkman (m) om riksväg 40.	63	
1993/94:235 av Hans Karlsson (s) om husläkares lämplighet .	64	
1993/94:236 av Bertil Måbrink (v) om det israeliska trupptillba- kdragandet från Gaza och Jeriko.	64	
1993/94:237 av Eva Zetterberg (v) om arbetsersättningen till förståndshandikappade	64	

